

Всеукраїнська загальнонаціональна і літературно-художня газета

КРИМСЬКА СВІТЛИЦЯ

<http://svitlytsia.crimea.ua>

№ 27 (1704)

П'ятниця, 6 липня 2012 р.

Видався з 31 грудня 1992 р.

Ціна договірна

Космацькі передплатники

КРИМ - ЛЬВІВ - «СВІТЛИЦЯ» - УКРАЇНА!

Сергій ЛАЩЕНКО

ЧОМУ ПОТРІБЕН КОРПУНКТ «КРИМСЬКОЇ СВІТЛИЦІ» У ЛЬВОВІ

Недавно зробив приємне відкриття: людей, яких надихає культурна співпраця і які жадібно всотують інформацію з різних куточків України, не так вже мало. Причайні, в Галичині. Звичайно, ті, кого цікавить перш за все матеріальний бік нашого буття, переважають і в цьому регіоні. Але й перша категорія людей є досить численною. Тому конче треба навчитися знаходити, виявляти цікавих людей серед загалу. А потім постаратися їх не втрачати. Ніколи! Тобто йдеться про послідовну журналістську лінію. Послідовність є важливішою навіть, ніж фінансовий ресурс, хоча і без останнього журналістові кепсько. Але коли читачі звірюють, що газета існує не лише для інформування, а й творить для них певне середовище, вони починають ставитися до неї з іншою повагою. Тоді знаходяться все нові й нові резерви, які компенсують відсутність коштів. Це можна назвати «ефектом пробудження». Галичани (учасники подій 1989-1990 рр.) розуміють, про що йдеться.

ВСЕ КРИМСЬКЕ
ТУТ Є ЗАТРЕБУВАННЯ

Отже, детальніше про роботу «Кримської світлиці» на Прикарпатті. Або, як кажуть фахівці, зупиняємося на технологіях. Прихопивши з собою декілька примірників «Кримської світлиці» та «Слова Севастополя», вирушаю зі Львова у південному напрямку. Ось і Коломия — велике місто, де все кримське є затребуваним. Кілька прімірників «Слова Севастополя» заношу Миколі Солоненку, забувши, що до № 3-4 2012 року коломийчанин і сам причетний, адже є автором статті «Ювілейні мілі військового флоту». Однак зайні числа ентузіастові не зашкодять... Залишаю прімірник «Слова», де йдеться про музей побуту Західної України у Севастополі, творцем якого є Михайло Кузьменюк, колишній працівник чернівецького телебачення. А ще там згадуються імена наших севастопольських подвійниць: Валентини Лопатюк, Тамари Мельник, Нелі Кравчук, Богдані Прощак. На першій сторінці — фото

С. Лашченко з портретом
Василя Боб'яка.
Поряд правнук літопис-
ця — Микола

З великою радістю погоджуєсь, але роблю застереження: це на зворотному шляху. А зараз поспішаю до Космача! Так хочеться хоч на годинку піднятися в гори, аби набрати повні легені цілющого гірського повітря! А потім буде праця — робота над унікальним щоденником Василя Боб'яка, про який я згадував у статті «Культурна столиця Карпат» («КС» від 4.11.2011). В Космачі мене вже чекають, затримуватися не можу...

«МЕНІ НАКАЗУВАВ ДІДО,
ЩОБ Я ЗБЕРІГАВ
СТАРОВИННІ РЕЧІ
ТА ПЕРЕКАЗУВАВ ПРО НИХ
СВОЇМ НАЩАДКАМ...»
Нагадаю, що Василь Боб'як (1904-1987) — це своєрідний літописець

Гуцульщини (зберігся щоденник, у якому зафіксовано найголовніші космацькі події з 1912 до 1980 року), колишній міліціонер, якого шанували люди, цінували українські повстанці та мусила терпіти радянська влада. Мусила, бо на таких, зазвичай, все й тримається... От якби ще Боб'як не був таким затягнутим українцем, то міг би й у Верховині Раді засідати — в радянський період такі жертовні трударі інколи туди потрапляли. Але бути «гнучкошиєнком» і манкуртом Василь Боб'як не міг. Порода не та, виховання інше. Гасло: «мой адрес — не дом и не улица» — теза явно не боб'яківська. У його щоденнику знаходжу цікавий запис за 1916 рік: «Мені наказував дідо, щоби я зберігав старовинні речі та переказував про них своїм нащадкам...»

Зберіг мудрий гуцул чимало, а щоденнику колишнього міліціонера (а ще лісника, працівника кінопресувки, беззмінного голубя батьківського комітету місцевої школи) ціни не складеш! Навіть з нашою сьогоднішньою темою його можна цитувати рясними гронами, і ціна кожного речення буде великою. Скажімо, коли йде-

ться про культурницькі контакти горян, їхні враження від іншого етнорегіону:

«...У них танці мляві, а гуцульських танців з них ніхто й не бачив. Коли ми затанцюємо свого «аркана» чи зірвемось у гуцульський, який ми тоді називали «танцем Довбуша», то місцеві жителі тільки ахали і боялися підступити, аби ми не втягнули їх у цей вир...»

Уявіть собі, йдеться не про Полтавщину і не про Волинь, а про ті ж таки Карпати. Але вже не про Гуцульщину, а про Вигоду Долинського повіту, куди двадцять космачан поїхали на заробітки. Якщо не помилуюся, йдеться про етнографічну Бойківщину. Мова майже однакова, але така відчутна різниця в народних танцях! Зараз її такої, певно, вже немає, бо народні танці живуть лише в танцювальних колективах, «аркан» теоретично можуть і полтавчани танцювати. Але тоді кордон поміж гуцулами і бойками був значно чіткішим, ніж тепер. Щоденник це зафіксував. Водночас попри таку різницю рівень національної свідомості населення був дуже високим.

(Продовження на 7-й стор.)

МИ ЄСТЬ
НАРОД?

КОНСТИТУЦІЯ —
ЯК БІБЛІЯ:
НЕ КЕРУЄМОСЯ
НІ ОДНІЮ,
НІ ІНШОЮ...

4

ДО ВИТОКІВ!

«СКОВ!» —
РЕГІОНАЛЬНИЙ
ПЛАСТОВИЙ
ТАБІР
У КРИМУ

стор. 5

ЗУСТРІЧ
ДЛЯ ВАС

ДМИТРО
ПАВЛІЧКО:
«ДУША
УКРАЇНСЬКА
БОЛІТЬ...»

стор. 8

КРИМСЬКА СВІТЛІЦЯ

ЗАСНОВНИКИ:

Міністерство культури і туризму України,
Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка,
трудовий колектив підприємства «Об'єднана редакція газети «Кримська світлиця»

За вагомий внесок у справу українського національного відродження, розбудову та змінення Української держави редакція газети «Кримська світлиця» нагороджена медаллю Всеукраїнського товариства «Просвіта»
«БУДІВНИЧИЙ УКРАЇНИ»

Головний редактор
Віктор КАЧУЛА

Газета зареєстрована
Міністерством юстиції
України
Реєстраційне свідоцтво
КВ № 12042-913ПР
від 30.11.2006 р.
Індекс: 90269

Редакція не завжди поділяє думки авторів публікацій, відповідальність за достовірність фактів несуть автори.

Рукописи не рецензуються і не повертаються. Листування з читачами - на сторінках газети.

Редакція залишає за собою право скорочувати публікації і виправляти мову.

ТЕЛЕФОНИ:
головного редактора - (0652) 51-13-24
відділів - 51-13-25

АДРЕСА РЕДАКЦІЙ:
95006, м. Сімферополь,
вул. Гагаріна, 5,
2-й пов.,
к. 13 - 14
e-mail: kr_svit@meta.ua
http://svitlytsia.crimea.ua

Друкарня: ТОВ «ВПК «Експрес-Поліграф»
вул. Фрунзе, 47-б
м. Київ, 04080

ВИДАВЕЦЬ -
ДП «Національне
газетно-журнальне
видавництво»
Генеральний
директор
Олеся БІЛАШ
03040, м. Київ,
вул. Васильківська, 1,
тел./факс
(044) 498-23-63
Р/р 37128003000584
в УДКСУ у м. Київ
МФО 820019
код ЄДРПОУ 16482679

E-mail:
vidavniictvo@gmail.com

МОВНІ ХРОНІКИ

Верховна Рада 3 липня ухвалила в цілому закон про засади державної мової політики, запропонований народними депутатами від Партиї регіонів Сергієм Ківаловим та Вадимом Колесніченком. Як передає кореспондент УНІАН, за ухвалення відповідного рішення проголосували 248 народних депутатів із 364 зареєстрованих у сесійній залі.

За словами члена фракції НУ-НС Юрія Ганущака, все відбулося у «волонтерський» спосіб, з порушенням усіх норм регламенту.

Як наголосив Ю. Ганущак, спочатку головуючий на засіданні перший заступник Голови ВР Адам Мартинюк запропонував включити до розгляду даний законопроект. Ця пропозиція не була підтримана. Але потім до неї повернулися і законопроект був включений до порядку денного нинішнього пленарного засідання.

Після того, як депутати поголосили мікрофон на місці А. Мартинюка у президії, він пересів у крісло Голови ВР Володимира Литвина, який був відсутнім на засіданні, і поставив на голосування пропозицію щодо ухвалення даного законопроекту в редакції першого читання.

* * *

Голова Верховної Ради України Володимир Литвин подав у відставку, про це він заявив на засіданні парламенту. В. Литвин зазначив, що у віторок на 14.30 його запропонували на нараду до Президента України. «Ці заходи закінчилися десь близько 20 годин в той же час, як сказав один народний депутат України, «ми розвели їх, як кошениця». Розвели, насамперед, мене. Але, за великим рахунком, розвели Україну, розвели народ. І я думаю, що плоди цього розводу ми ще будемо пожинати», — підкреслив В. Литвин.

* * *

Микола Томенко написав заяву про складення з себе повноважень заступника Голови Верховної Ради України. Про це М. Томенко повідомив на брифінгу у парламенті. М. Томенко наголосив, що ухвалення «мовного закону» поставило крапку в існуванні парламенту поточного скликання. «Маємо не парламент, а місце для ухвалення рішень в інтересах однієї партії... Отож подальше перебування у такій президії такої Верховної Ради вважаю не-

можливим і неправильним», — сказав він.

* * *

П'ятеро народних депутатів від опозиції оголосили безстрокове голодування у Києві біля Українського дому на знак протесту проти ухвалення мовного закону. Про це журналістам повідомив один з голодуючих, народний депутат від НУ-НС В'ячеслав Кириленко.

«Нас п'ятеро депутатів. Я, Ляпіна, Стойко й інші. Ми почали безстрокове голодування біля Українського дому», — сказав В. Кириленко.

Він наголосив, що це пов'язано з тим, що більшість брутально ухвалювала відповідний закон. Зокрема, сказав В. Кириленко, не була дотримана процедура, профільний комітет ВР не розглянув усі поправки і не дав своїх висновків.

Як повідомила УНІАН народний депутат Ксенія Ляпіна, депутати також мають намір встановити на мети біля Українського дому. За її словами, скоріш за все до акції приєднаються інші опозиційні депутати. На запитання, чому місцем для голодування обрано саме Український дім, К. Ляпіна відповіла, що це «свого роду символічне місце, оскільки й Український дім, й українська мова пов'язані між собою».

* * *

Заступник голови фракції Партиї регіонів Вадим Колесніченко переконаний, що ухвалення закону про мови є підтвердженням європейського вибору України і того, що в Україні права людини є пріоритетними. Як повідомили УНІАН у прес-службі Партиї регіонів, за його словами, «вперше за 20 років незалежності нашої держави український народ одержав закон, ухвалення якого від нас вимагали інституції ООН, Європарламенту і Ради Європи».

В. Колесніченко переконаний, що цим законом «ми підтвердили європейський вибір України і те, що в нас інтереси прав людини є пріоритетними». «Партия регіонів обіцяла реалізувати права людини на рідну мову, і ми виконали свою обіцянку», — підкреслив він.

Він додав, що наступний етап — це розгляд у рамках роботи Конституційної асамблеї питання можливої легалізації офіційної двомовності. «Ми розуміємо, що це даст змогу об'єднати Україну і забезпечити стабільне процвітання єдиної незалежної Української держави», — заявив В. Колесніченко.

* * *

Заступник голови фракції Партиї регіонів Вадим Колесніченко переконаний, що ухвалення закону про мови є підтвердженням європейського вибору України і того, що в Україні права людини є пріоритетними. Як повідомили УНІАН у прес-службі Партиї регіонів, за його словами, «вперше за 20 років незалежності нашої держави український народ одержав закон, ухвалення якого від нас вимагали інституції ООН, Європарламенту і Ради Європи».

В. Колесніченко переконаний, що цим законом «ми підтвердили європейський вибір України і те, що в нас інтереси прав людини є пріоритетними». «Партия регіонів обіцяла реалізувати права людини на рідну мову, і ми виконали свою обіцянку», — підкреслив він.

Він додав, що наступний етап — це розгляд у рамках роботи Конституційної асамблеї питання можливої легалізації офіційної двомовності. «Ми розуміємо, що це даст змогу об'єднати Україну і забезпечити стабільне процвітання єдиної незалежної Української держави», — заявив В. Колесніченко.

* * *

* * *

* * *

* * *

* * *

* * *

* * *

* * *

* * *

* * *

* * *

* * *

* * *

* * *

* * *

* * *

* * *

* * *

* * *

* * *

* * *

* * *

* * *

* * *

* * *

* * *

* * *

* * *

* * *

* * *

* * *

* * *

* * *

* * *

* * *

* * *

* * *

* * *

* * *

* * *

* * *

* * *

* * *

* * *

* * *

* * *

* * *

* * *

* * *

* * *

* * *

* * *

* * *

* * *

* * *

* * *

* * *

* * *

* * *

* * *

* * *

* * *

* * *

* * *

* * *

* * *

* * *

* * *

* * *

* * *

* * *

* *

ДВАНАДЦЯТЬ ОСНОВНИХ АРГУМЕНТІВ

ЧОМУ НЕ МОЖНА БУЛО ГОЛОСУВАТИ ЗА ЗАКОНОПРОЕКТ «ПРО ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОЇ МОВНОЇ ПОЛІТИКИ»?

1. Законопроект є нелегітимним у самій своїй основі. Його предмет — надзвичайно важливе мовне питання, яке є питанням конституційного рівня і тому повинно вирішуватись шляхом досягнення загальнонаціонального консенсусу. Нагомість розробка законопроекту відбувалась неизвестно, без участі представників як опозиційних політичних сил, так і експертного середовища та всіх заінтересованих структур громадянського суспільства. На відсутності в законопроекті адекватного консенсусного вирішення принципових питань державної мовної політики знову нахолосила у своєму висновку від 2 грудня 2011 р. Венеціанська комісія, закликавши українських законодавців до «попушку справедливого балансу між захистом прав меншин, з одного боку, і збереженням державної мови як інструменту інтеграції суспільства, з іншого» (п. 66).

2. Законопроект суперечить Конституції України і створює механізм її підміни антиконституційним законом. Засади державної мовної політики і загальний порядок застосування мов в Україні регулюються Конституцією України та Рішенням Конституційного суду України від 14 грудня 1999 р. № 10-рп/99 про офіційне тлумачення статті 10 Конституції України. Ст. 4 законопроекту підтверджує, що «основи державної мовної політики визначаються Конституцією України», але водночас встановлює, що після його ухвалення порядок застосування мов визначатиметься «виключно цим Законом, з норм якого мають виходити інші правові акти, що визначають особливості використання мов у різних сферах суспільного життя». В практичному плані це означає підміну Конституції — законом, який всупереч статтям 10 та 11 її розділу I «Загальні засади» встановлює нову модель мовної

політики України. Такий підхід є грубим порушенням ст. 156 Конституції України, яка передбачає спеціальний порядок запровадження будь-яких змін до положень розділу I Конституції України.

3. Законопроект кардинально ревізує конституційні засади державної мовної політики і підриває конституційний лад України. Його розділ I «Загальні положення» вводить у правове поле такі, не передбачені Конституцією, поняття, як «регіональна мова або мова меншин», «мовна група», «мовна меншина», «регіональна мовна група», «регіон», «рідна мова».

Водночас заключний розділ XI законопроекту «Перехідні положення» передбачає внесення докорінних змін до всього комплексу норм національного законодавства, що регулюють порядок застосування мов на основі і відповідно до ст. 10 Конституції України.

Запровадження в Україні порядку застосування мов, що суперечить ст. 10 і ст. 156 Конституції України, є по-рушенням Основного Закону, яке, виходячи із змісту згаданого Рішення Конституційного суду України від 12 грудня 1999 р., слід кваліфікувати як західняння на засади конституційного ладу в Україні.

4. Законопроект засновується на імперативних нормах Конституції України, а на свавільно інтерпретованих положеннях Європейської Хартії регіональних або міноритарних мов.

В Хартії (у правильному і точному перекладі з оригінальних автентичних її текстів англійською і французькою мовами) термін «регіональна або міноритарна мова» складає єдине поняття, що охоплює ті чи інші мови, які традиційно використовуються в межах певної території держави і носіями яких є кількісно менша група, ніж

ресурсна чисельність населення території цієї держави (стаття 1). Отже, в Хартії йдеться лише про критерій меншої поширеності певної мови в певному регіоні держави, а не про визнання за нею офіційного правового статусу і встановлення порядку її використання. Відповідно, Хартія жодним чином не зобов'язує і не уповноважує державу запроваджувати офіційний правовий статус для тієї чи іншої мови.

Виходячи з того, що визнання статусу державної (офіційної) мови за будь-якою мовою належить виключно до компетенції держави, Хартія лише заохочує держави до вільного вибору перелічених в ній факультативних рамкових заходів на підтримку використання тих «історичних регіональних або міноритарних мов Європи, декотрим з яких із лінгвістичного часу загрожує зникнення». Причому преамбула Хартії передбачає, що «захист і підтримка регіональних або міноритарних мов не повинні здійснюватись на шкоду офіційним мовам та необхідності вивчати їх».

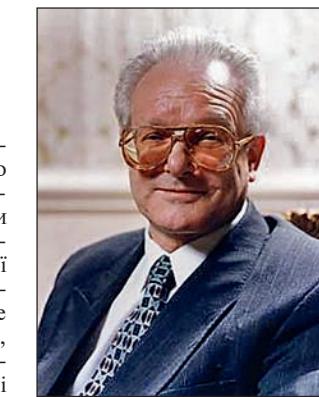
5. Законопроект, всупереч вимогам принципів Конституції України та меті Європейської Хартії регіональних або міноритарних мов, передбачає створення правового механізму підтримки статусу української мови як державної (офіційної). Він встановлює у частині третьій ст. 7 довільний, не відомий ні Конституції та законодавству України, ні Хартії чи будь-якому іншому міжнародно-правовому акту, кількісний критерій «10 відсотків і більше носіїв регіональної мови», що проживають на території, на якій поширенна ця мова» як достатньо підставу для визнання тієї чи іншої мови регіональною і такою, що підлягає обов'язковому використанню паралельно або навіть замість української як державної (офіційної) у переважній більшості

сфер суспільного життя.

6. Законопроект, встановлюючи згаданий свавільно визначений відсотковий критерій, створює передумови для обов'язкового запровадження в Україні російської мови в практично офіційному статусі регіональної не лише на рівні села, селища, міста, району, області, Автономної Республіки Крим, і навіть щодо всіх індивідів! Адже частина 7 ст. 7 передбачає: «У межах території, на якій пошиrena регіональна мова або мова меншини, що відповідає умовам частини третьої цієї статті, здійснення заходів щодо розвитку, використання і захисту регіональної мови або мови меншини, передбачених цим Законом, є обов'язковим для місцевих органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, установ, організацій, підприємств, їх посадових і службових осіб, а також громадян — суб'єктів підприємницької діяльності та фізичних осіб».

Саме в цьому полягає ідеологія і мета законопроекту: він фактично прирівнює російську мову до державної, забезпечуючи її обов'язкове використання та подальше поширення на максимально більшій території України за рахунок української та інших мов. У разі його ухвалення державна мова (українська) ставатиме непотрібною, вона повсюдно витісниться з ужитку, оскільки зникне мотивация щодо її опанування.

7. Законопроект відносно закладає підвалини для мовної фрагментації України і на місцевому рівні. Відповідно до підпункту другого частини третьої його статті 7 у конкретних ситуаціях рішення щодо використання будь-якої мови як регіональної може бути ухвалене місцевою радою навіть у випадках, коли «регіональна мовна група складає менше 10 відсотків населення відповідної території». В практичному плані це приведе до витіснення української мови із офіційно-

го вжитку та публічного використання не лише на Сході, але й на Заході України. Такий підхід порушує припис ст. 92 (п. 4) Конституції України, відповідно до якого порядок застосування мов визначається виключно законом України.

8. Законопроект лише декларує позитивне ставлення до української мови як державної — в той час, як переважна більшість його норм спрямована на підтримку державного статусу і позицій у найважливіших сферах публічного і державного життя. Стаття 3 з законопроекту, яка проголошує право кожного на мовне самовизначення і вільне використання кожним у суспільному житті будь-якої мови, створює підстави нехтування державною мовою тими, хто з огляду на свій офіційний статус зобов'язаний вживати українську мову при виконанні своїх службових функцій. Ні Конституція України, ні міжнародно-правові акти, що визначають стандарти захисту прав людини включно з Рамковою конвенцією Ради Європи про захист національних меншин та Європейською Хартією регіональних або міноритарних мов, не встановлюють принцип вільного мовного самовизначення в сфері застосування державної мови. В практиці європейських держав такий принцип теж відсутній. Запровадження вільного мовного самовизначення для всіх було б за своєю одіозністю аналогічним запровадженню підаткового самовизначення.

9. Законопроект створює правове підґрунтя для пропаганди розпочатої Д. Табачником руйнації української системи освіти, в рамках якої формується національна еліта. Запровадженням статтею 20 законопроекту принципу вільного вибору мови навчання (та ще й «у будь-який час періоду навчання») в специфічних умовах України практично означатиме відновлення тотальної русифікації всієї вертикали освіти і перетворюватиме освітню систему кадрів для Росії за рахунок державного бюджету.

10. Законопроект у разі його ухвалення Верховною Радою потягне за собою значні видатки з державного бюджету. За підрахунками фахівців, витрати, необхідні для його запровадження в життя, сягатимуть 50-60 млрд. гривень.

11. Ухвалення законопроекту Верховною Радою матиме катастрофічні для України наслідки. У найближчі перспективи інтенсифікується процес витіснення української мови з усіх найважливіших сфер суспільного життя, відбувається маргіналізація української мови, виникає конфлікти на мовному ґрунті, посилюється мовна ізоляція та відчуження регіонів України один від одного, що покладе початок «мовній федералізації» України та її дезінтеграції як держави.

12. Законопроект є не лише спекулятивним політехнологічним інструментом нинішньої української влади у ситуації чергових парламентських виборів, а результатом виконання нею політичного замовлення російської влади, яка здійснює безупинну гуманітарну агресію проти України. Найголовнішою складовою цієї агресії є мовно-культурна війна, осітаточною стратегічною метою якої є знищення української нації як системотвірного чинника незалежності української державності.

Володимир ВАСИЛЕНКО, правознавець-міжнародник, заслужений юрист України, Надзвичайний і Повноважний Посол України, доктор юридичних наук, професор <http://prosvitanews.org.ua>

СОЦІАЛЬНА АДАПТАЦІЯ

МОТИВАЦІЯ ПЛЮС НАПОЛЕГЛИВІСТЬ

Відтепер кримчан, що розуміються на фінансово-економічній безпеці, стало більше рівно на 24 особи. Саме стільки колишніх військовослужбовців Міноборони, Державної прикордонної служби та Міністерства внутрішніх справ і тих, хто найближчим часом готовується зняти погони, дніами отримали у Сімферополі відповідний диплом і сертифікат про закінчення тримісячних курсів на базі Кримської філії Європейського університету.

Ви взяли чергову висоту, були вмотивовані у навчанні, проявили неабияку наполегливість, — звернулась до випускників директор філії, кандидат історичних наук, доцент Анна Гречка. — Бажаю, щоб віднині ваші знання були затребуваними, дипломи не припадали пілом десь на дачі.

До напутніх слівпані Анни приєдналися також менеджер програм НАТО в Україні Крістофер Штаудт і радник Державного департаменту адаптації військовослужбовців, звільнених у запас або відставку, і конверсії колишніх військових об'єктів Олександр Вовченко.

На переконання всіх трох, нинішня група — найсильніша з-поміж інших щодо рівня засвоєння наочного матеріалу й активності на заняттях за останні 6 років.

— З такою цілеспрямованою групою, — поділилась враженнями про своїх уже колишніх слухачів викладач із господарського права, кандидат юридичних наук Анастасія

Мовчан, — працювати було досить цікаво. Ніхто не пропустив жодного заняття, не відбував номер. Інколи навіть перерви довелося прихоплювати, щоб повністю «утрятися» тему. Нерідко слухачі просили мене надіслати їм домашнє завдання «електронкою», щоб усі проблемні питання спільно детально розібралася в аудиторії. Одним словом, якій задоволена аудиторією.

А що дали тримісячні курси, що складалися майже з 500 навчальних годин, для самих військовиків?

— Вони справді суттєво збагатили мої пізнання у трудовому законодавстві, правовому забезпеченні бізнесу, — зізнався приватний підприємець із Сімферополя старший лейтенант запасу Роман Кардач. Такої ж думки і Сергій Федорець. Чоловік торік звільнився у запас із посади начальника служби окремої бригади берегової оборони ВМС ЗС України у званні майора. Він певен, що прослуханий курс, безперечно, сприятиме його професійній самореалізації у одній із місцевих комерційних структур. Як з'ясувалось, таких людей, як Федорець і Кардач, себто тих, що зуміли зайняти свою надійну «нішу» на тутешньому ринку праці, у даній групі більшість. А тому на курси вони прийшли з чіткою, виваженою установкою.

Варто також додати, що упродовж 2004-2011 років у рамках заходів із реалізації Державної програми со-

ціальної і професійної адаптації військовослужбовців, програми зайнятості населення АРК, проектів ОБСЄ «Допомога у соціальній адаптації звільнених військовослужбовців Збройних Сил України», «Україна — НАТО», «Україна — Норвегія» передпідготовлено 2728 колишніх військовослужбовців Сімферополя, Севастополя, Євпаторії, Кіровського, Феодосії, Приморського, Переяславського та інших населени

КОНСТИТУЦІЯ, ЯК БІБЛІЯ: НЕ КЕРУЄМОСЬ НІ ТІЄЮ, НІ ІНШОЮ

Ініціатори підготовки законоопроекту про засади мовної політики в Україні такі свого досягли. Вірніше, того, що і передбачали незаангажовані громадяни. В Криму, зокрема, це позначалося тим, що у місцевих політиків та урядовців знову прокинувся законосформуванням «основний» інстинкт, а для них це не що інше, як сепаратистські настрої.

Приводом їх продемонструвати став День Конституції України. В телепередачі «Відкрита політика» після прембули щодо іменинниці розмова «невимушено» перекинулась на обговорення конституції Криму, яку на гребені проросійських настроїв було прийнято ще раніше за українську. Згідно з цією конституцією Крим одержав всю атрибутику окрім держави, у тому числі і президента та конституційний суд. Ale якщо увесь цей час, пам'ятаючи сумнозвісну мешканщину, політичні діячі Криму сором'язливо мовчали, то тепер хором заговорили про необхідність західлення за ВР АРК законодавчої ініціативи та розширення прав автономії. А політолог Наталія Кисельова навіть порушила питання про федеративний устрій України і, звичайно ж, другу державну мову — російську. Її оцінка Меджлісу кримсько-татарського народу як організації незаконної і злочинної зовсім спантелічна теж присутнього тут заступника голови Меджлісу Рефата Чубарова, якому і без того не просто було відбиватися від закідів щодо омріяної його співвітчизниками кримсько-татарської національної автономії.

Ще одним подразником у колі дружніх однодумців став представник партії «Свобода» Олександр Болтян, який висловив думку про штучність в Криму автономного утворення, що вигідне лише численним владним надбудовам, які існують коштом платників податків і тільки ще більше спустошують їхні гаманці. Молодий «свободівець» навів приклади рекордної кримської дорожнечі і переконливі аргументації накликав на себе цілій шквал невдоволення. Особливо сталася депутат ВР АРК Ольга Ковітіді, закликаючи юнацьку не рахувати «бонуси», які

дістаються або не дістаються пересічному кримчанину, а розглянути ситуацію з точки зору «патріотизму», «любові до батьківщини». А батьківщина, за Ольгою Ковітіді, для місцевих жителів має бути Крим, і вирішувати його долю належить тим, кого з ним пов'язує багато поколінь рідні. Зрештою, перевонливо пояснити, навіщо Криму потрібна автономія, пані Ольга так і не змогла, обмежившись тим, що Крим — «особливий регіон» і у нього «особливі інтереси».

Чим же вони «особливі»? Тим, що життєвий рівень пересічного громадянина нікого не цікавить, бо ж Сімферополь — найдорожче місто в Україні, не здивувати — це загальноукраїнська практика. Тим, що мешкають тут представники близько 140 національностей — можливо, але це якби хтось дбав про збереження самоідентичності кожного народу, проте чуємо від присутніх на передачі зовсім інше: «Люди поділяються не за національною ознакою, а на порядних і непорядних», «Всі школи мають бути не національними, а кримськими». I якщо перша позиція має право на існування, то «кримські» школи ми вже бачили, щоправда, тоді вони називалися радянськими і теж існували під егідою «старшого брата».

Певне, усвідомлюючи, що сказати такі нічого, кримські патріоти зрештою вмогували необхідність існування місцевої автономії так: якщо не потрібна кримська республіка, то не потрібна і держава Україна.

Щодо «славетного» кримського минулого, то учасники телепередачі не вважають абсурдною саму спробу кримського «державотворчого» процесу. На їхню думку, просто обрали тоді не того президента, бо були ще Й Грач, Шувайников, Багров, які б таки зі своїм завданням впоралися. I за сприятливих умов кримських мрійників не зупинять навіть мільярдні субвенції нинішньої влади.

А поки точилася розмова, телеглядачі визначалися з допомогою телефонних дзвінків, чи хочуть вони бачити Крим й надалі республікою, чи рядовою областю у складі України. I один із проміжних результатів свідчив: 308

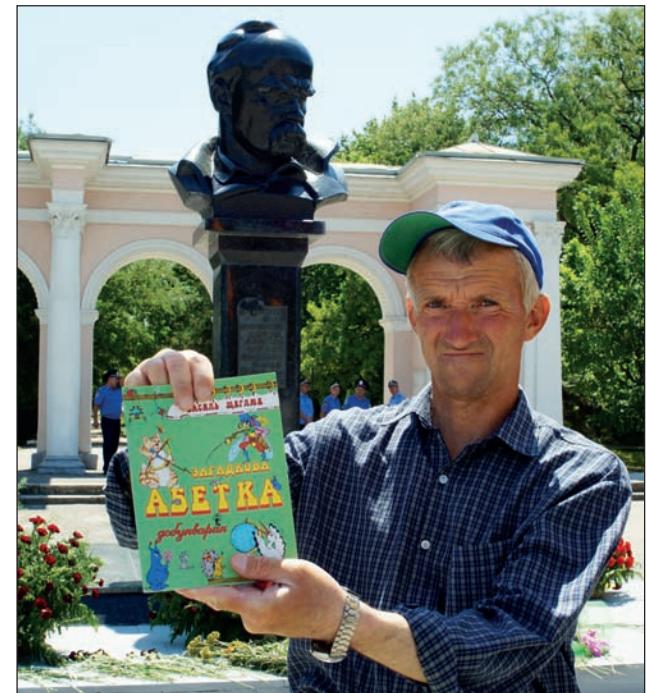
люді проголосували за республіку, а 147 — за область. Щоправда, потім майже міттєво кількість перших збільшилася на 100. Кінцевий результат — 409 проти 154. Якщо навіть тут обійшлося без «адмінресурсу», це все одно свідчить, що багато кримчан з роки проживання в автономії у високому статусі Криму розчарувалися, бо колись ці цифри були зовсім іншими.

А поміж тим, йдучи назустріч новим засадам мовної політики, присутні в студії знову перетворили кримську Верховну «Раду», на Верховний «Совет», а пані Ковітіді вихвалялася, що хоча мову вона і знає, але буде говорити на «родном», забувши, що насправді рідною для неї мала бути грецька. Про українську Конституцію було сказано, що загалом вона непогана, ось тільки депутатці Ковітіді дуже муляють статті, що мали б гарантувати безкоштовне лікування та освіту, які «не відповідають реальним можливостям держави». Пані хотіла б бачити їх такими, що містили б гарантувати безкоштовне лікування та освіту, які «відповідають реальним можливостям держави». Її же абсолютно байдуже, що доки платність цих послуг офіційно не узаконена, людина може розраховувати і на якийсь безкоштовний мінімум, а вручивши «хабара», матиме сподівання на додаткову увагу. Втім, виклавши певну суму, хворий знову опиниться перед проблемою: як же

заслужити прихильність лікаря, котрому зрештою байдуже, із яких коштів він одержує зарплату? А коштів тих у громадян обмаль — на все і усі не вистачить. Тут ще й міністерства та відомства — всього 24 — ще й депутати, їхні помічники, охоронці, відділ, інші пристосуванці.

Тож, не дивно, що у День Конституції городяни з плаштаками вийшли до будівлі Верховної Ради на мітинг, аби згадати «незлім, тихим словом» деяких кримських політиків. Серед них А. Сенченко, Л. Денисова, Л. Миримський, верхом блознірства з боку якого є серія телепередач «Уроки виживання». Ще б пак, адже він як один із перших багатіїв Криму має на цьому добре розумітися, чому б не повчити й інших? А «виживає» він значною мірою за рахунок ретельної економії. Десять років пробатрачилу у нього в домі моя зайома. А коли поламала руку і після невдалої операції два пальці перестали слухатися, то і роботу втратила, і пенсію нарахували смішну, бо Лев Юлійович жодної копії у Пенсійний фонд за неї не вніс. Треба ж мільйонерів якось «вживати»!

Втім, народний гнів був спрямований, схоже, не стільки на тих, хто найбільше насолив людям, скільки просто на команду Юлії Тимошенко, і став реакцією на передвиборну кампанію об'єднаної опозиції, які Миримський опинився там не

зовсім за призначенням. Бо саме від Верховної Ради і у той же час «стартувала» й «похоронна процесія» — представники об'єднаної опозиції у чорному одязі, як звичайно одягаються «братки», ховали ту саму шістнадцятирічну Конституцію. Подібна акція відбулася і в Києві, але Конституцію там було просто «згвалтовано». Це — реакція на зміни, внесені до Основного Закону два роки тому, а також на роботу нинішньої конституційної аSEMBLEї на чолі з Леонідом Кравчуком. В дискусії з опозиціонерами він наголосив, що, як і вони, хоче бачити Конституцію обов'язковою до виконання і порівняв її з Біблією. Порівняння, хоч і традиційне, але, прямо кажучи,

цикм ідеям і у своїй поведінці безкомпромісні.

Найголовніше, що турбувало присутніх, це ухвалення в першому читанні законопроекту Колесніченка — Ківалова, з приводу протесту щодо прийняття якого тут же відбувався збір підписів. Таким чином люди приєдналися до діяльності комітету із захисту української мови на чолі з Олесем Донієм — іхні підписи поповняли кількість зібраних по всій Україні на захист тієї мови, яка дійсно цього потребує.

Слово мали добре відомі читачам партійній громадські лідери Владислав Хмеловський, Василь Овчарук, Олег Фомушкін та Сергій Сакакун, який представляє Українське вільне козацтво. Лідеру КРО «Наша Україна» Владиславу Хмеловському та Сергію Сакакуну цього дня належало взяти участь ще в одному заході — передати голові ВР АРК Володимиру Константинову, який не приховує свого «прохолодного» ставлення до державної мови, українську «Абетку» та підручник з історії України. Щоправда, з «українізацією» спікера вони трохи запізнилися. Но, якщо він і раніше відкрито візнявся, що дратується, коли до нього звертаються державною мовою, то тепер, цілком законно послуговуючись «регіональною» російською, відреагував на «Абетку» може ще відвертіше. Інша справа — захист мови сусідньої держави, яка, на думку Константинова, потребує в «агресивному інформаційному середовищі». Про це розповіла газета «Руськое единство», яка «прокльовується» на світ Божий тільки в найвідповідальніші політичні моменти, а осіклими вона щойно з'явилася непрошеню в поштових скриньках, можна зробити висновок, що такий момент настав. У газеті, як завжди, є над чим посміятися. Ну, скажімо, там описано, як націоналісти «розколюють Україну», примушуючи дітей у дитсадочках називати себе «правильно і красиво»: Альону — Оленкою, а Вову — Володимирком. Тож, як бачимо, «Абетка» потрібна не тільки «Володимирку» Константинову.

У той час, коли «похоронну процесію» громадян атакували яйцями (що ж поробиш, Юлію Володимирівну більше шанують за кордоном, де вона ніколи не керувала, ніж у своїй державі!)

представники патріотично налаштованих політичних сил хотіли б бачити цих людей біля пам'ятника Тарасу Шевченку, де відбулося нечисленне зібрання з нагоди Дня Конституції. Тут не було никого як від БЮТу, так і від «Фронту Змін», «Удару» чи навіть Меджлісу — хоча всіх їх запрошували і всі обіцяли прийти. Над присутніми майоріли лише прапори «Нашої України», Української народної партії, Конгресу українських націоналістів та державні. Лідери цих партій вже багато років незмінно засвідчують відданість державні

Та найголовніше їм сьогодні — відстоювати своє право на тупість документально, бажано в конституційному режимі, завдяки запису там про другу державну мову, аби назавжди позбутися потенційної загрози, що доведеться взяти в руки українську «Абетку» і погортати історію України.

Тамара СОЛОВЕЙ

не дуже вдале: бо хто із громадян, особливо тих, хто визначає ситуацію в країні, живе за Біблією, а якщо вони дійсно нею керуються, то звідки ж у нас взялася чи не найгутніша в світі корупція?

У той час, коли «похоронну процесію» громадян атакували яйцями (що ж поробиш, Юлію Володимирівну більше шанують за кордоном, де вона ніколи не керувала, ніж у своїй державі!)

представники патріотично налаштованих політичних сил хотіли б бачити цих людей біля пам'ятника Тарасу Шевченку, де відбулося нечисленне зібрання з нагоди Дня Конституції. Тут не було никого як від БЮТу, так і від «Фронту Змін», «Удару» чи навіть Меджлісу — хоча всіх їх запрошували і всі обіцяли прийти. Над присутніми майоріли лише прапори «Нашої України», Української народної партії, Конгресу українських націоналістів та державні. Лідери цих партій вже багато років незмінно засвідчують відданість державні

«СИЛЬНО, КРАСНО, ОБЕРЕЖНО, БИСТРО!»

19 – 29 червня
90 скаутів НСОУ «Пласт» із станиці Севастополя, Сімферополя, Бахчисарайя, Краснопerekops'ka, Армянська, 59-й курінь ім. Степана Ленкавського та дівочий курінь ім. Мілени Рудницької з Івано-Франківська успішно провели регіональний табір «Таврида».

Виконана велика програма активного відпочинку юнаків і юнок, яка включала в себе, зокрема, таборування, мандрівки, майстер-класи із скелелазіння та відпочинок на морі.

Голова кримської округи НСОУ «Пласт» Микола Яриновський розповів про те, що допомогли провести таборування досвідчені інструктори з Івано-Франківська. Все пройшло без надзвичайних ситуацій, та всі служби були заздалегідь попереджені.

Дітей об'єднали спільні заходи — пластові ватри, під час яких вони співали пісні і жартували, азимутний хід, теренові змаги з легендами. На місі Айя, наприклад, було організовано імпровізований кінотеатр і пластуни переглянули мульти «Вперед і вгору». Цей захід запам'ятався всім учасникам.

Микола Яриновський додав, що 2012 рік — особливий для «Пласти», який відзначає 100-річчя заснування. Кримчани братимуть участь в ювілейному таборі з 3000 учасників.

Англійські скаути звернулись щодо допомоги в організації табору в Криму за участі наших пластунів. І це також принесе користь,

бо діти настільки розвинуті, що мовного бар'єру не повинно бути і відбувається повноцінний обмін традиціями та думками про скаутський рух.

28 червня на дачі Скита-льца поблизу села Родникове пластуні відвідали батьки та гости.

Серед гостей свята, яке було присвячене Дню Конституції, була і організатор першого кримського плас-

Пластовий хоровод

Пластеняtko

тового таборування Світлана Заторська. Вона пригадала, як 15 років тому на Південно-му березі Криму біля с. Форос проходив перший табір. Тоді пластунів було небагато, всі розмістилися в 5 наметах. Старші звіряли свої дії з правильником: як робити вишкіл, вивчати команди, пластові пісні. Весь по-

бут для дітей був новим і незвичним. Діти вчилися готовувати борщ в умовах мандрівки, вчилися побуту в наметі, вивчали прийоми першої допомоги пострахадалим, вчилися складати наплічники.

Діти давно вирости і з приємністю згадують цей перший досвід пластування. Нині зовсім нова генерація, і приємно, що маємо таку зміну. Все було незвичним, кожен день приносив нові труднощі, якими долали, — пригадує Світлана Василівна.

Гість свята Архієпископ Сімферопольський і Кримський Климент теж пригадав, як вперше збирались із пластунами, допомагали транспортом. Сьогодні від-

бувавається третє відродження «Пласти» в Криму. Найголовніше, що тут присутній український дух, — додає Владика Климент. Ми зібралися подякувати Богу, благословити дітей, побажати, щоб діти приїжджають на такі заходи і зростали на радість Україні.

Для гостей і пластунів було проведено інсценізацію весільного українського обряду.

Енергійність гостя табору 26-річного Олега Андрухіва з Івано-Франківська, який прибув на табір за компанією із сестрою-пластункою і провів культурно-масовий захід, вразила всіх. Адже за відносно короткий час у веселій формі було продемонстровано

чимало етапів весільного дійства:

сватання, заручини, викуп нареченої,

традицію «підставної молодої», вінчання,

святкування та післявесільні традиції виводу дівчини у молодіці.

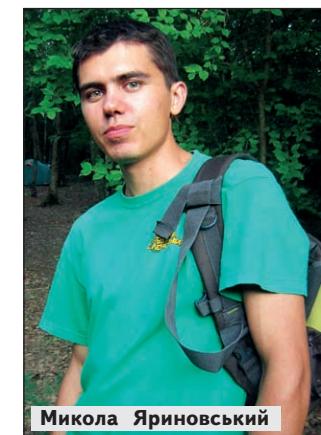
Сучасні весілля у більшості випадків проводяться без дотримання традицій, які мають в собі оберегову символіку і містять багаторічні етнічні коди наших предків.

Діти з радістю танцювали, співали, брали участь у рухливих та інтелектуальних іграх.

Пластуни пригадали і веселі випадки під час таборування. Наприклад, якось необережно втопили відро в криниці. Але в розpacні не впав, бо мали туристичне спорядження і до свідченого пластина спустили вниз на 10 метрів. Або як 90 учасників табору досить швидко вичерпали на кулінарні і побутові потреби всю криницю, але організатори замовили привезення води і криниця була вчасно поповнена. Ще

Олег Андрухів

Микола Яриновський

Світлана Заторська

Гра-тренування вестибуляторного апарату

Розпочалося весілля по-українськи

Вчимося готувати їжу з дитинства

КРИМ - ЛЬВІВ - «СВІТЛИЦЯ» - УКРАЇНА!

ЧОМУ ПОТРІБЕН КОРПУНКТ «КРИМСЬКОЇ СВІТЛИЦІ» У ЛЬВОВІ

(Закінчення.

Поч. на 1-й стор.)

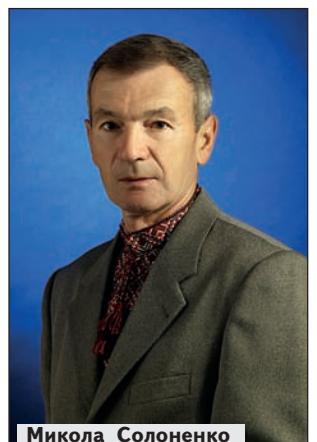
Коли на початку 90-х років українські офіцери з Севастополя їздили до Галичини встановлювати шефські зв'язки, старі люди казали їм, що пам'ятають, як їхні батьки, дідусі і бабусі в часи УНР і ЗУНР збиралі гроши, одяг і харчі для військового флоту молодої держави, зокрема, для 1-го Гуцульського полку української морської піхоти.

І хоч танцювали гуцули не так, як бойки (і тим паче не так, як наддніпрянці), але захищати морські рубежі України були готові! Дай, Боже, щоб тепер наші юнаки так рвалися в армію і так були готові до захисту Вітчизни.

До речі, тоді ж, у 1923 році, Василь Боб'як фіксує і зворотний процес, тобто культурницький вплив бойків на гуцульських заробітчан:

«Там були брати Микола і Олекса Гутаки з-під Вигоди. Хлопці дуже вродливі, стрункі, вище середнього зросту, боляві. Волосся у них укладене хвилями, голос в обох милозвучний, оксамитовий. Багато знають українських народних пісень, і в них вони чудово виходять. Наші хлопці переймають від них мелодії і записують слова...» Як бачимо, тодішні гуцули жваво цікавилися культурою «не свого» регіону і не лінувалися, докладали певних зусиль, аби розширити культурницькі горизонти своїх земляків-ровесників. Нинішня наша молодь, зіпсована «зомбоящиками», помітно програє тодішнім косівчанам...

Думаю, і кримчанам про тає цікаво читати, адже півострів завжди був своєрідним «плавильним казаном», процеси тут відбуваються аналогічні (тільки були значно інтенсивнішими), тож цікаво вивчати гуцульське і порівнювати з кримським.

Михайл Солоненко

«СВІТЛИЧКУ» ГУЦУЛИ ПОЛЮБИЛИ

У Космачі до мене приїдалася наша давня «світличанка», вчителька із Івано-Франківська Софія Гладій. Вона чимало робить для того, щоб газету нашу читали на віт в найвіддаленіших селах Прикарпаття. Софія Дмитрівна відразу стала «своєю» серед гуцулів, особливо до неї тягнулися діти. Ми довго говорили з Василем Петровичем та з Даркою Садов'яком — їхні родини є нашими вірними читачами. Якщо не помінялося, передплатив газету і Олекса Кушнірчук, збирається передплатити і школа. Контактів між Кримом і Гуцульщиною більше, ніж здається на перший погляд. Колися на посаду мера Ялти балтувався корінний кримчанин Борис Космач. Чи не з Гуцульщини його коріння? Звичайно, він не міг не поїхати на Гуцульщину, не міг не закохатися в цей дивний край. З'явилася ще одна ніточка... Та й нашого «світличанського» фотокора Олексу Носаненка космачани добре знають — бував у них не раз. Після теплої зустрічі і розмов з передплатниками надійшла черга щоденника.

...Читати його цікаво — доторк до історії завжди зворушене. Зверніть увагу на ці рядки: «Дорогі читачі, яким ти рукопис попаде в руки і хто буде мати терпливість читати його. Прошу прображення за помилки, за пропущені букви, за мою малограмотність. Але я відкрив свою душу перед вами. А ви вітчіться на моїх помилках і ніколи не повторюйте їх». Боже мілій, які там помилки — з пожовклих сторінок на вас ніби дивиться зранена, але горда і шляхетна гуцульська душа. Наведу лише два уривки.

«1919 рік. Румунські війська в порозумінні з поляками окупують кілька повітів Прикарпаття, щоб придушити український рух. Румуни забирають-трабують все, що їм тільки під руку попадає. У селах та містах забирають поїзди, рейки, станки, худобу — все це вивозять до Румунії. Лишають голу землю, а на ній голодних людей...»

А ось інший запис, датований 1947 роком. Йдеться про голод у Бессарабії, коли тисячі біженці звідти опинилися на Прикарпатті: «Я на ринку в Коломії. Тут повно людей. Усі просить милостиню незрозумілою мовою.

Прислухаюся, чую румунські слова. Здогадуюся, що це молдавани. Роздоа останні гроші, а сам голодний. Підходить молодий чоловік високого зросту і дивиться напівбожевільними очима на жінок, що продають якісі коржики. Заходить ззаду них, хапає корж і несе до рота. Але тут баби нападають на нього — гамселять кулаками і хотіть вирвати той корж. Чоловік блідий упав на землю. Я тоді напав на жінок з криком: «Ви що? Не бачите, що чоловік збожеволів від голоду? А ви ще б'єте його? За що — за кусень хліба?» Баби на хвилину розгубилися, а потім пошепотілися і накинулися на мене з лайкою. Тоді я схопив дві цеглини і попер на них. Жінки покапали свої клунки і кинулися навтьюки. За той час голодний нещастивець з'їв коржик і дивиться на мене ласкавими очима. Щось сказав, а потім підійшов і поцілував мені руку...»

Твердим націоналістом був Василь Боб'як, але завжди керувався милосердям, а не почуттям помсти. Тому його щоденник міг би стати таким собі гуцульським «Новим заповітом». Багато страждань і принижень, але й сила добра відчувається. Ні, таки треба видати його окремою книгою! І добре, що «Кримська світлиця» здатна робити ось такі маленькі відкриття — навіть у карпатській глибинці.

ПРО ДОБРИХ ЛЮДЕЙ КОЛОМІЙ

Тепло прощаємося з космачанами і ідемо до Коломії. На автостанції нас зустрів Геннадій Романюк, голова постійної комісії з питань освіти, культури, туризму, інформаційної політики та свободи слова Коломийської міської ради. Разом з дружиною Галею вони тримають кафе «Звенислава», яке є своєрідним культурно-мистецьким центром. Непогана ідея — мати невеличкий родинний бізнес, який дозволяє би спонсорувати бодай деякі мистецькі акції. Відкриттям була і певна причетність пана Геннадія до кримськості. Маю на увазі його греко-католицькі корені:

— Тако у мене українець, а мама — греканка. Колися її предки жили в Криму, а потім російський цар переселив їх у степи Приазов'я. Мама народилася вже на Донеччині. Не було спокою грекам і з більшовиками. Наприкінці 20-х років мого діда з трьома дітьми виселила з його помешкання відома трактористка Паша Ангеліна. Однією з доньок була моя мама... Дідових братів і сестер також вивезли в Сибір, там вони й загинули. Дідові пощастило вижити, він воював на фронти, був непоганим танкістом, дійшов до Берліна, тому його якось «помилували». А так ми з родини репресованих. Мама закінчила Мар'їнське педучилище в 1954 році, її послали на Прикарпаття, щоб... боролася з бандерівцями. Потрапила в село Текуча на роботу. Більшість греків тоді були україномовними, бо в селах

живли поряд з українцями, а вся сільська Донеччина тоді ще була україномовною. Тож мама отрапила майже в рідне середовище і зовсім не переймалася боротьбою з «українським буржуазним націоналізмом». Вона й досі не вміє добре розмовляти російською... А ось її рідні брати, які живуть в Макіївці, — ті вже зросійшилися — поприте, що закінчили українську школу...

Потім Геннадій Миронович звідкись витягнув свіжий примірник «Кримської світлиці» і похвалився, що нашу газету читає. Ось і доказ — в числі від 15.06.2012 р. написано про відомого на Гуцульщині сотенного УПА. Виявiloся, що хтось із друзів прочитав статтю Юлії Качули «Слава тобі, Гамалію!» і передав газету йому, адже там йдеться про рідні краї і про цікаву культурницьку подію. Отже, газета наша може мати тут свого стабільного читача. Особливо, якщо попроцювати з молоддю. Че-

вати з шовіністично налаштованими поляками? Ольга відповіла так:

— Нещодавно я повернулася з Варшави. Була у Варшавському університеті, спілкувалася з великою кількістю людей. Виявляється, у них в політиці нічим не краще, ніж у нас. Великої різниці я не відчула... І негативного ставлення до України я не бачила. Навіть коли зачіпали тему УПА — поляки реагували цілком адекватно. Я скрізь ходила із «конгресівським» червоночорним значком, але поляки реагували на нього спокійно. Принаймні, так у Варшаві. До того ж, поляки розуміють, що Україна є для них своєрідним буфером. Вони дуже не хочу чути спільногоросійсько-польського кордону. Запам'ятала тепла зустріч у Люблині в 2009 році. Туди приїхав український гурт «Гайдамаки», і вони виступали разом з польським гуртом «WooWoo». Це етнотипи, фольк плюс джаз —

Оля Баранецька

«Іvasik-Telесик» вперше прозвучала у нашему виконанні — ми виступали тоді на Все-союзному телебаченні. Мама моя ще з 13 років була в гуртку у пані Чубаківні, яка писала музику до українських казок. Мама також вважала дитячу оперу справою свого життя і займалася нею постійно — за винятком втрачених 11 років, коли перебувала в таборах і на засланні... Після її смерті мушу я цим займатися — підтримувати, розвивати, вивчати і поширювати інформацію!

Поки ми розмовляли, двоє «Звениславівських» музик увімкнули апаратуру і почали виконувати якусь пісню на честь «гостей з Криму». Зворушили дві лемківські пісні. Коли я запитав, чи знають хлопці, що пісню «Ой, верше мій, верше» виконує кримчанка Джамала і що ця пісня дуже подобається її матері, хлопці відповіли ствердно. Отже, навіть про такі окремі факти кримсько-карпатського культурного співробітництва знають люди Коломії. Про невимушенну атмосферу «Звенислави» красномовно скаже і така деталь. Схвильована лемківськими піснями, Софія Гладій взяла в руки мікрофон і заспівала власну:

«У світ пісень,
де грас веселково
Душа співця,
як чистий діамант,
У світ краси, мелодії і слова
Веде усіх

Маestro-музикант...

Чудова музика, приемний голос! Знав, що Софія Дмитрівна не байдужа до поезії, але ж через власну скромність вона ніколи не пробувала співати перед друзями. А тут «Звенислава» взяла і мимоволі відкрила новий «світличанський» талант!

А ще варто згадати, що пів-Гуцульщини заочно захочалося в родину Супрунів із Старого Криму. Всі, хто переглянув статтю «Борітесь — поборете!» («KC» від 25.05.2012), поривалися сказати теплі слова геройчному подружжю кримчан, яке стійко тримається свого українства. А оськільки я мав телефон Олексія Михайловича, то з реалізацією цих бажань проблем не було. Тож у ці дні неодноразово лунали дзвінки в оселі Супрунів із Старого Криму. Бо і з Космача, і з Коломії, і з Івано-Франківська телефонували небайдужі «світличани». І все це викликало цілком спонтанно, щиро, природно, а уявляєте, що було б, якби кримсько-карпатське культурне співробітництво було поставлено на серйозну основу? Якби запрацювала система... Звичайно, якби держава підставила своє плече, то успіх справи було гарантовано на роки й десятиліття. Але й без неї, спираючись лише на громадські зусилля, можна зробити чимало.

Сергій ЛАЩЕНКО

Геннадій і Галина Романюкі

рез півгодини до нашого гурту приїдалася молода активістка КУНу Ольга Баранецька. Спочатку вона з цікавістю слухала. А потім розповіла, як сама прийшла до української справи:

— У нашій гімназії ім. Михайла Грушевського завжди відчувався патріотичний дух. Одного часу я відгукувалася на пропозицію поїхати в Карпати до крівки «Грома». Майор УПА «Грім» із групою повстанців продовжував боротьбу в горах до весни 1954 року. Там я познайомилася з молодими КУНівцями. Потім брала участь у деяких акціях і відчула, що це «моє!» У нас і в родині було патріотичне виховання, але тепер уже я запрошую батьків на вічін мітинги. Кожного року на 14 жовтня у нас в центрі міста палиється велика вогнища і молодь складає присягу на вірність Україні. В жовтні 2008 року і я стала членкою КУНу. Якщо старше покоління зараз візнає, що трохи розчароване в політиці, то молодь ще більше схильна впадати в крайності. Під час «помаранчової» революції було велике піднесення, але потім її здобути нівелювалися і втрачалися, тому молодь розчарувалася не менше, ніж старші. Але є патріотична гілка молодіжного крила КУНу, яка завжди готова боротися.

Дізнувшись, що Ольга належить до польської філології (несподівано трохи для активістки КУНу, чи не так?), я запитав, чи не відчуває вона певного дискомфорту, коли доводилося контакту-

Співає Софія Гладів

«ОТАКЕ У НАС, ПОЕТІВ, ПРИЗНАЧЕННЯ...»

Хоч і коротеньку, але таку душевну, теплу зустріч «Кримської світлиці» з Дмитром Павличком організувала давня приятелька нашої газети у с. Стопчатові на Івано-Франківщині, директор місцевого Будинку культури Оксана Морикіт. На початку червня Дмитро Васильович приїхав до свого рідного села на відкриття пам'ятника уславленому землякові, сотенному УПА «Гамалії» (про цю подію «KC» вже розповіла у номері за 15 червня, де була надрукована поема Д. Павличка «Сотенний Гамалія»). Щиро здивувавшись повідомленню пані Оксани про те, що на цьому заході буде представник з неблизького Криму, зокрема, від єдиної кримської української газети («схилилося перед вашою стійкістю!» — так привітав він «Світлицю»), Дмитро Васильович — весь у передсвятково-організаційних клопотах — радо погодився на зустріч.

Представляти читачам «Кримської світлиці» видатного українського поета, перекладача, публіциста, критика і літературознавця, Героя України, активного громадського діяча Дмитра Павличка, напевне, марно. Його поезії не раз друкувалися на сторінках нашої газети, а пісня «Два кольори», написана у співавторстві з композитором Олександром Білашем, була кілька років тому визнана читачами «Піснею №1» у нашому газетному пісенному конкурсі.

Але, мабуть, не усім відомо, що Дмитро Павличко в юності встиг сам побувати в УПА (зазважаю на те, що у Стопчатові стоїть пам'ятник повстанцям — односельчанам, а тепер ось відкрився пам'ятник сотенному «Гамалії», це, напевне, й не дивно). Тож перше запитання просто витало в повітрі:

— Дмитре Васильовичу, Ви були серед повстанців? То цей пам'ятник присвячено і Вам?

— Я був кілька місяців у 1945 році, саме в цю пору — навесні і на початку літа — в УПА, мені тоді було 16 років, мое прізвисько було «Дорошенко». Але війна вже скінчилася, радянські війська повернули на карпатські села, то була страшна сила. Наш сотennий Михайло Москалюк зібрав нас, ще, можна сказати, дітей, наказав здати зброю і йти до школи. Тільки просив не забути, де ми були і за що боролися. Я не забув... Як і те, що у 1944 році німці розстріляли моого брата Петра...

Через якийсь час мене з іншими було заарештовано і більш як півроку катовано. Кадебісти самі придумали якусь бандерівську дитячу сотню і катуванням змушували зінатися, що ми в ній були, хоч то все було інъю вигадкою. Але нам, виходить, ви-

На фото (зліва направо): Оксана Морикіт, Дмитро Павличко і Юлія Качула біля пам'ятника воякам УПА у Стопчатові

гідно було зінатися, що ми були у тій вигаданій сотні, а про справжню сотню ніхто не знав. Бо якби довідалися про справжню сотню, то, мабуть, посадили б чи розстріляли...

Взагалі, тут у нас, на Косівщині, у кожній хаті є свої герой-повстанці, свої Гамалії... Хлопців з УПА боялися. У цьому стопчатівському Будинку культури я маленьким хлопчиком читав вірші Шевченка 9 березня, а під стіною біля дверей стояв польський жандарм. Коли люди встали і співали гімн, а це було заборонено, — жандарм підняв руку, салютував, він мусив пошанувати хлопців.

Тут переважали українська мова, культура, церква. Хлопці-упівці знали «Як умру, то поховайте», «Боже великий, єдиний, нам Україну храни», «Не пора, не пора москалеві й ляхові служити» — це були як молитви, як життєві вказівники...

— Тепер спробуй лише заспівати — в Криму особливо — «не пора, не пора...» А які ж сьогодні гасла і дії мають бути — зокрема, у нашому зрусифікованому південному краї, — щоб України там не меншало?

— Кримським українцям треба мати своїх людей в кримському уряді. Щоб підростала наша українська молодь зі знанням мови, традицій, культури. Треба тісніше співпрацювати з нашим українським флотом, знати наших моряків, щоб і вони чули і знали, що є в Криму українська громада, треба частіше про них подавати в газеті матеріали, як і про українців Криму.

І ще я абсолютно переконаний, що кримські татари — наші союзники. Тому що вони налаштовані проти Кремля, який їх депортував. Вони ніколи не будуть нам загрозою і ніколи нікуди не відійдуть. Якби не татари, ми б не виграли з поляками війну під час гетьманування Богдана Хмельницького. Хмельницький майже

Записала Юлія КАЧУЛА
с. Стопчатів
Івано-Франківська область

Пропонуємо увазі читачів добірку віршів з подарованої «Кримської світлиці» книги Дмитра Павличка «З різних літ».

* * *
Я ніби спізнився на першу пару,
Підходжу навшпинки
до аудиторії,
Заглядаю в замкову шпару —
А там дівчата, наче зорі...
Юність моя сидить між ними
В білім і грубім гуцульським світром,
Ловить очищами вогняними
Думку прудку — вітер на вістрі.
Правда заходить у душу юну,
Крізь натовп слів пробігається
ліктем.
Юність кличує мою на трибуну,
А дух мій стає вічним конфліктом.
Раптом дзвінок.

Виходять студенти,
Жду я на юність коло порога.
Жду не діждуся: «Юності, де ти?»
В зал заглядаю — нема там нікого!
1953

ШАШІЛЬ
Скажіть мені: звідкіль вони,
Ці дивні люди, —
хворі, мляві рухи, —
Ці довгі піджаки і дудочки-штаны,
Ці вусики тонкі, ковбойські капелюхи?
Скажіть мені, звідкіль вони?!

Скажіть мені: звідкіль вони,
Ці очі злосні, де немає соня,
Bo я не відаю, з якої сторони
Прийшли до нас панове-закордонці?

Скажіть мені, звідкіль вони?
Якби чужі, якби то так,
Для них і я насмішку
тільки мав би...
Чого ж ви смієтесь

крадькома в кулак,
Коли проходять біля вас
Ці діточки начальників,
патлаті, наче мавпи?

Чого ви смієтесь лише в кулак?
Не смієтесь, який тут сміх —
Він може перейти

в недобрий кашель!
Ми за чужих не можемо
приймати їх —

У нашім дереві життя
вони, як шашіль,

Не смієтесь, який тут сміх!

На людніх вулицях Москви
Я бачив їх, здібав також у Львові,
Їх на Хрешчатику стрічали й ви...

Це генералів діти гонорові
На людніх вулицях Москви!
Чи сниться коли-небудь вам

(не може бути!),
Усім, в кого тверді мозоліні руки,
Як «діячів» синки

по ресторанах п'ють,
За ваш рахунок п'ють
з безмежною докуки,

Чи сниться коли-небудь вам
(це може бути)?

To що ж — мовчали будем ми,
Bo ж у батьків державні клопоти

й турботи,

Ім — лиш на з'їзи —

не до дітвори!

Таких батьків негайно

треба познімати з роботи,

A діточок — на свиноферми,

чорт бери!

1954

* * *
Вишила маті сорочку мені
Чорно-чорвоним узором.
Так у житті, як на тім полотні,
Щастя сплітається з горем.

1955

* * *
Люблю я правду і свободу,
Ta жити я не маю прав,
Я син погиблого народу,
Що сам себе закатував.

1956

ДОНОЩИКОВІ
На протилежних берегах
Ми стоїмо і вірші чтемо.

Пиши доноси, це твій фах,
Ta віршів не торкайся, нікчемо!

Твоя поезія — то сак,
Яким ти ловиш рибку слави;

Моя поезія — тесак,
Знаряддя праці нелукаве.

Підступно йдеш мені навстріч,
I руку подаєш скрадливо;

Згасити хочеш ти, як ніч,
Mойого слова денне диво.

Живеш ти, мов хробак в землі,
Для тебе сонце — то е злодій.

А я пливу на кораблі
У гуркоті морських мелодій.

Я чую правди тихий клич,
Що не дає мені заснути,

A ти шукаєш двох обличі,
Приховані, подвійні нуті

В моїх словах! Ти моя тінь,

Посланець темних канцелярій.

Не доторкайсь моїх терпінь,

Загинь, умри, як ниций парі!
На тесака моїго крещ
Боїшся глянути із глею.
Не вздиш його,

не вздиш — умреш,

Як хроб ходячий під землею.

1968

ПИВИХА

Стойте гора

над Кременчуцьким морем,

Пропахла поліном височина.

Там я на мить зробився

винозорим,

Степ задзвонив мені, як та струна.

Я бачив звідти Чигирин і Канів,

I Києва шоломи золоті,

I рідні гори, мов ряди вулканів,

I письмена на маміні хрести.

Я бачив світ за овидом Говерли,

Міста Європи, океанів тло,

Вогні печальні, що давно померли,

Живого сонця схилене стебло.

Летів мій погляд крізь небесні далі,

Тремтів я, ніби світло в янтарі,

Так наче Бог віддати мав скрижалі

Мені на тій опаленій горі.

Неначе брама простору спіжева,

Буття мені відкрилось неземне.

Гора Пивиха, мати Білашева,

Так високо підносилася мене.

1988

Дмитро Павличко

«ДУША

* * *
Мій Боже, йду, немов на допити,
Do Тебе; ale хто Ти є?
Чи хочеш Ти мене пригнобити,
Явить мені життя мое

Потоптане, як скло, потріскане,
Чи хочеш Ти, щоб я Тобі
Зізнався сам у світлі істини

У власній немочі й ганьбі?

Я зізнаюсь: як був під кулями,
Боявсь, тулившися до землі,
Ходив окопами-кривулями,
Горів, як іскорка, в золі.

Солдатом був і, вкритий ранами,
В полон потрапив, наче князь.

Хотів я зжитися з поганами,
Ta моя спроба не вдалась...

Ні одного не вбив я ворога,
Рятуючи життя своє,

* * *

Що за дивні часи,
Повні щастя й печалі!
В небесах пояси
Української ткали, —
Йде горою блакити,
А долиною — золото, —
Ах, як хочеться жити
Ще стократно й стократо! —
Де я був? Що робив?
Чом я сивий, мій Пане?
Де розвіяв, згубив
Те, що Господом дане?
Де талант мій, скажіть,
Де ораторська мова?
Я собі наводгідь
Не створив і півслова.
Я служив цілій вік
Цьому злоту й блакиту,
Свою душу я пік —
І відверту, і скриту —
Вічним болем твоїм,
Україно, а нині,
Що ж тобі заповім
В цій прощальний хвилині?
Та нічого. Живи!
Будь, як небо, нетлінна
Над льодами з Москви,
Над заливом з Берліна;
Хай тебе не діткне
Лід і меч, моя нене;
І не загдумай мене, —
Були ж краї за мене!
1995, Братислава

УКРАЇНСЬКА БОЛИТЬ...»

* * *

Ми почали будувати
Святиню святинь —
Державу свою
на степовій території.
Не заливаймо ж ненависть і чвари
в основі її,
Бо потріскують стіни, і колони,
і стелі.
Ми прокопали для підвальні
глибокі рови,
Ми там складаємо наших геройів
кості.
Ми шукаємо в небі місця
для коругви,
Мов янголи, ходимо на високості.
Та ні, ми не янголи,
ми вийшли з боліт
Навзаемних чвар
і довго не милисся.
Почали ми роботу на триста літ —
І в перший же день пересварились.
1996

СИВАШ

Де ви взялися на мої землі,
Безземні та голодні, як гени,
Півукраїнці, полумоскалі,
Майбутніх роботів залишні гени?
Не те болить мене, що ви раби,
На волі спам'ятатися нездалі,
А те, що наче кам'яні баби
В степах, ви повні розпачу
Й печалі.

Ви любите співати. Голос ваш,
Як хліб сухий,
підсолений сльозою.
Нечиста ж ваша пісня, мов Сиваш,
Покритий пилокою степовою.
Брудна вода в блакитнім Сиваши,
Хоч моря два там сходяться неначе,
Живе скорботне щось в його душі,
Не б'є прибоєм, а тихенько плаче.
Там видно неба голубу глибину,
Але нема там броду й водопою;
Я там стою, немов козацький кінь,
Що біг води напитись після бою.
Води нема, кінь сировицю¹ п'є.
Так п'ю і я народу свого долю!
Вже серце сіллю віклилося мое,
Я все не плачу, я іржу від болю.
1996

¹ Сировиця — тут — солона вода, з якої виварюють сіль

ЯКБИ

«Да, скифы мы, да, азиаты мы»
А. Блок

Я думаю: чи то не гений Блока
Вас прикрашає, північні царі,
Щоб заховати від людського ока
Потворність вашу, сховану внутрі?!

Бо ви — не скіфи, ви — не азіати,
Не вам розкосі очі дав Господь;
Дух мудрості і правди, і посвяти
Не поселився у вашу хижу плоть.
Ульянов — розум ваш,
а не Конфуцій,
У вас — не скіфська, а звіряча кров.
Як божества повстань і революцій,
Мрете — й виходите з могили знов.
Ви — не слов'яни, ви — не росіяни,

Хоч вдаєте московських верховод,
Ви — обло імперське,
захланне, п'яне,
Що обертає в рабство свій народ.
Ваше ество, на всі народи люте,
Жадає світ під себе загребти.
Ви — служники опричника
Малюти,
Ви — трупарнія сталінські кати.
Не маєте в народах побратима,
Диктує дружбу з вами
смертний страх.
Ви — варвари з голодними очима,
Ви — золота шукачі
в чужих церквах.
Схмелівши від кривавого окропу,
Що вам з артерій жертви
б'є в гортань,
Ви дивитесь на лагідну Європу,
Як усурійський тигр на ніжні лань.
Не буде учи братньої ніколи
Поміж народами на всій землі,
Допоки ваші тайні протоколи
І задуми не погорять в Кремлі!
Хоч знат, та не сказав
російський геній,
Що ви, своєї величі раби,
Згасили б волі сонце у Вселеній,
Якби могли, якби могли, якби...
1996

ЛІСОВА ЧЕРЕШНЯ
Як дівчина струнка і вузькорука,
Черешня між бучиною зросла.

Була подібна оддала до бука,
А зблизька пахла медом, як бджола.
Вона родила щедро, мов хотіла
Віддати янголам до глибини
Свою снагу, бо хто ще міг до гілля
Злетіти із землі, як не вони?
Співали в білім цвіті п'яні бджоли,
Джмелі гуділи, як в шинку мужва.
Ta ягід не зривав ніхто й ніколи,
Даремно мучилася душа жива.
Тоненкі галузки, мов срібні ниті,
Губились в небі, китиці плодів
Звисали важко, соками налиті,
Ta ними там ніхто не володів.
Лиш птахи прилітали на споживу,
Ta часто не вдавалось навіть їм
Дістати дзьобом ягоду сяйливу —
Стрясав її лиш вітер або грім.
Ta якось підповзли стрільці із сотні,
Поранені, зчорнілі від жаді,
Очима рвали ягоди висотні,
Очима її рятівні плоди.
Тоді вона скилилася над ними,
Аж до землі без вітру прилягла,
І чула, як вустами вогняними
Її пекли, палили аж до тла.
Вона вмирала тихо, наче мати,
Без докоряння й скарги. А сини
Іствали, знову брали автомати
Й виходили на бій з гущавини.
20.IV.1998

СОБАКИ
Він ще стоїть. Чекає крана,
Що понесе одного дня
Його, могутнього тирана,
Немов лелека жабена.
Ta біля нього, наче маки,
Криваві пропори цвітуть.
Там позиралися собаки,
Що кров зачули, їдла ждуть.
Зійшлися пси й стоять на лапки,
На задні лапки перед ним,
Хоч він не далі Бесарабли
Сягає оком кам'яним.
Рефлекс! Колись давали кості
Їм за лакейські пози. Й ось
Стоять хвостаті і безхвості,
І шкірять зуби: «Шуткі брось!»
З побльшовиченої ери
Примчали люті, як вовки,
Ротвейлері і фокстер'єри;
Дай руку — і нема руки.
Старенкі вівчури й бульдоги,
Мов на арені циркачі,
Піднявши вверх передні ноги,
Стоять і ждуть. Ждуть на харчі.
Жде і дворняга нагороди,
Бо він уже давно не їв.
Зібрались тут усі породи
Прислужників і холуїв.
Нема печальніших процесій,
Сумніших зборів теж нема,
Як той червоний мітинг песій,
Як та услужлива юрма.
Є серед них і депутати,
Не без державницьких ознак
(Ах, люблять і вони стояти
На задніх за товстий маслак!)
В тих на ошийниках медалі,
А в тих іще нема заслуг!

Та всі вони в тяжкій печалі,
Бо їхній пан давно оглух.
Не чує він ні скавучання,
Ні гаркотливих, скорбних нот.
Навіщо ж те мітингування,
Коли господар іх — банкрот?
І замість костомах в тісняві,
Де пісів уже хапає гречь,
Дають їм пропори криваві
Понюхати. I все. Кінець.
1998, Варшава

СЛЬ ЗЕМЛІ
Польські комуністи
дбають за народ,
Наші — за посади і за власний рот.
Польські комуністи
Польщу бережуть,
Наші — Україну
під Москву женуть.
Польські комуністи
любліять рідний край,
Наші — московизну та її звичай.
Польські комуністи оковиту п'ять,
Наші — кров, та нині
насухо жують.
Польські комуністи —
польськості боги,
Наші — українства вічні вороги.
От і вся різниця, але взагалі
Наші комуністи — то є силь землі.
Силь, що наповняє Леніна труну,
Вийдає з трупа смертну рідину,
I втягає в себе течу і гниття,
Бальзамує маску любого вождя.
1999, Варшава

Хай мовчать корифеї —
ми потомки царя,
Нам імперія світить,
як небесна зоря.
З нами Бог і Росія! I якот, і тунгус!
Говорив так і німець:
«Got mit uns! Got mit uns!»
А як німець вже скаже, —
хай замокнє хахол,
Для Росії німецький
Бог створив ореол.
З нами Бог і Росія!
Боже, нам помагай
Повернути імперію
у Кабул, на Дунай,
Українство здушити,
як лісковий горіх!
«Ще не вмерла» співають?
Хай співають на сміх!
З нами Бог і Росія!
З нами Будда й Аллах!
А не лиш Саваот!
З нами грім костомах,
Бо імперія з гробу велично встає,
I збирає кістки — панування своє!
21.XI.2005
1 Господь з нами!

ЩУРИ
Щури із тлустими хвостами,
В штани захованими, йдуть
Урядувати. Йдуть туртами,
Портфелики в руках несуть.
Заходить в довгі коридори,
Де йдуть назустріч ім щури.
Щурячі спини, наче море,
Щури

Сочиться українська кров,
Яка не висохне ніколи.
2007
* * *
Я пам'ятаю скорбний березіль.
Некрасов, Достоєвський
i Тургенев
Несли труну Тарасову, і сіль
Палала ув очах російських геніїв.
Одна Росія плакала, а друга
Раділа, посміхалась мовчкома...
Росія друга — то тепер потуга,
A першої, здається, вже нема.
Болотом Бродський
кидає в Тараса,
Донецький ліліпут руйнує храм,
Гнилою бузиною пахне каса,
Де платять за услужливість царям.
Не чути слова в тишні похмурій,
Замокні всі
(сказала влада: «Цити!»),
Лиш не змовкає Афанасьев Юрій,
Валер'я Новодворська не мовчить!
17.X.2010, Петербург

ФЕЄРВЕРК
Київський Майдане, пісне болю,
Моя рано, вічно ти гориш.
Але феєрверк, що над тобою,
To не ти, а сяючий Париж.
Перемога! Радуйся, плането!
Радуйся, але не сходь з ума.
Феєрверк — то президентське вето,
Присяло, й вже його нема.
Феєрверк — зола на землю впала;
З нами грались. Вже кінець тій гри.

Уздримо ми зуб регіонала
Із-за вибухів ракет вторі.

Феєрверк —
то іграшка чудова,
В очі б'є,
щоб розум наш осліп,
Щоб не знали ми,
де наша мова,
Щоб питались тільки —
де наш хліб?
Феєрверк! Ходімо спати
в палатки,
Ta не спімо,
бо солдати йдуть,
Вже до ранку сплатимо
податки,
Нас, як бидло, з площи
розженуть.

демократично,
Виросте ялинка там нова,
Буде там прекрасно, феєрично,
Де ми здобули свої права.
Не права, а феєрверка зорі,
Що спахнули і погасли вміт,
Але ми ще зрячі, ми не хворі —
Жоден феєрверк нас не затымить!
Доки ми стояли на Майдані,
Ми були людьми, але вночі,
Збуджені солдатами і гнані,
Стали ми, як гострені мечі.
Тож не тішися ти, вельможний пане,
Дивлячись на нас з високих веж:
Можна розгнати всі майдани,
Ta народу ти не розженеш!

6.12.2010
ДО ІВАНА ФРАНКА
Я бачив, як читав «Каменярів»:
Граніт кришився, корчився, горів
Під молота твоого тяжким ударом.
Учителю, я, мабуть, жив недаром,
Але Твоєго молота не міг
Утримати, — даруй мені цей гріх!
Я слабшим був за Тебе; каменюки
Мене зібвали з ніг, ламали руки
Мені, я таставав; чи ж не пора
Побачити, чи є в скалі діра,
Чи вийшли ми на світ

з каменоломні,
Чи на свободі ми тепер притомні?

Та ні, ми досі там, де почали,
Прив'язані ланцами до скали,
Громітіть її; ми дзвоним
джаганами,
Лупаємо скалу, що перед нами
Стойть жива! A що ж то за скала,
Що до свободи шлях перейняла?!

Здавалося, що ми її пробили,
Ta знову перед нами гострі брили,
Неначе воскресають в тій стіні
Перевертнів потвори кам'яні.
Чи ж та скала — не ми самі, незрячі,
Скалічені у робства каменячі
Брати у споконвічній ворожді,
Князі, гетьмані, вожди, вожді?!

За сотні літ ми не нависли бути

Народом; гинем тяжко від отруті,

Від самолюбства геніїв злоби, —

Назовні вільні, а внутрі — раби!

Стіна чи скеля

спорзна нерозривна,

Там домінуете доллар, грає гривна,

Блукують патроти без облич...

Учителю, що діяти? Поклич!

Поклич мене, я знову поруч стану,

У скель увійду, неначе в рану, —

Хай падає і хай мене уб'є,

Щоб я й по смерті слово чув Твоє!

27.XI.2010, Коломия

Aнна дивилася в дзеркало і мало не плакала з досади.

— Боже, яка я стара. Зморщене чоло, зморшки навколо очей. Навіть губи зморщилися. — Вона ніколи б цим не журилась, але до неї ластівкою прилетіла чутка, що сьогодні в село приїжджає з Америки Павло Верес. Почувши це, мало не зомліла. Серце забилось так, що сорочка зарухалася на грудях. Лице спаленіло, а руки затреміли, як у пропасніці.

— Господи, побачу його хоч перед смертю.

Жила Анна сама у великій дерев'яній хаті, що ховалася за високими липами. Літом, коли липи зеленіли і цвіли, хати навіть не було видно. З півночі до будиночка тулилася стрімка гора, що називалася Кучерявкою, а з правого боку шумів бурхливий гірський потік. Гору так назвали, мабуть, тому, що вся вона була вкрита густим зеленим мохом і кучерявими пишними ялівцями. Вікнах хата дивилася на цвінтар.

Сусідів близьких в Анни не було, до далеких треба було переходити потік. Коли, бувало, весною води розбурхаються, заберуть кладку, тоді Анна цілими днями сама дома — то слухає шум збураної води, то плаче, то співає. А все сумні пісні в душу просяться. Відколи себе пам'ятає, завжди смуток і смуток. Він через тисячі кілометрів ввіжався їй в сірих очах коханого, в його гарячих устах, що шепотіли дивні слова, відчувався в його ніжних руках, що лагідно гладили їй коші.

Павло... Коханий Павло... Він часто снівся їй, і вона колись уві сні називала його ім'я. Це почув чоловік і мало не вбив Анну. Лівою рукою здушив горло, а правою — кулаком бив у лиці так, що кров аж по стіні бризкала. Окривалена, в одній сорочці вибігла на сніг боса. Ледве рук не наклала на себе, але в хаті заплакала дитина і опам'ятала Анну.

Мама, царство її небесне, чому її не любила. Змалку била за найменшу провину і батька намовляла проти неї.

— Най ім Бог цього не пам'ятає, — часто шепотіла Анна, але сама пам'ятала. Не могла забути. Колись пішла, вже маючи сімнадцять років, з дівчаташи пшеницю жати. Жали, жартували, сміялися. Так і смеялося їм у полі. По дорозі додому хлопці під'єдналися — йшли, співали на все село. Залишила Анна веселу компанію і чимдуж додому, а на порозі вже тато з прутом. Мама намовляють: «Бий, бий, не жалій, щоб знала, коли додому приходите!». І тато бив.

Мама щороку дитину роздила. І все це Аннинна мука, бо вона найстарша. Колись, пам'ятає, дівчата в сусіднє село на празник йшли. Хоть повідомив, що на зарінку музики грать. Просилася Анна, благала, але де там. Тато зразу за ременя взялися. Сестер молодших відпустили, а її ні. Стояла вона тоді в сінях, плакала, а на гориці мама застогнали-закричали. Зрозуміла, що знову дитина буде. Мовчки пішли грати воду.

Але молодість брала своє,

і Анна дуже скоро почала зачаровувати всіх дивною вродою. Великі карі очі дивилися на світ здивовано — і лагідно, вишневі уста всміхалися рідко, але усмішка була дуже милою. Шкіру мала блесенську, з ніжним, ледь помітним рум'янцем.

— Панська, — не раз в'ідливо кидала мати.

Дивиться в дзеркало на постаріле лице і пригадує, як колись Павло милувався нею.

— Світе мій, Павле, любове моя, муко пекельна, каро Господня.

Пригадує, як назбирала мати дві копії яєць і послала її до Борислава на ярмарок продати. Продала тоді яйця, купила пішона курятам, булок дітям, мамі хустку на очіпок — та й верталася лісом додому. А

він гриби шукав. Побачив її, усміхнувся лагідно. Пішов поруч з нею, взяв кошик, поміг нести.

— Як же звати тебе, красуне?

Те слово «красуне» обпалило дівочі щоки, як свічка.

— Анна — я, Анна, — підвезла на ньюго блискучі очі, і обдарувала милою, біло-зубою усмішкою.

— Співати вміш? — дивився на неї, як на дитину.

— Вмію, — опустила очі.

— Ану заспівай, — взяв її легенько за руку, повернув лицем до себе, заглянув в очі.

Засоромилася, опустила очі.

— Співай, голубонько, прошу тебе, не бійся. А я тобі допоможу.

І вона заспівала:

Там, де Ятрань

круго в'ється,

З-під каменя б'є вода...

Парубок підхопив пісню — і вже столітні дуби зачверли від подиву і захоплення.

— Приходь, Анна, до будинку «Просвіти», будемо виставу вчити. Я буду Грицем, а ти — Марусею. Я — голова «Просвіти», збираю аматорів самодіяльного театру. А ти така славна.

— Так і сказав тоді — «славна», — усміхнулась сама до себе.

Підійшла до рамки з вицвілими фотографіями. Мама з татом молоді, усміхнені.

— Дякую вам, мамо, дякую і вам, тату, що відпустили мене до читальні. Я на колінах вас просила, і ви відпустили. Що було потім, бойд не згадувати. А тоді відпустили.

Перевела очі на Павлову фотографію.

— Я не знаю, Павлуню, кого більше кохала: чи Гриця, чи тебе, але я закохалася на сцені у Гриця. Моя любов була набагато сильнішою, ніж Марусина, я б тебе ніколи не отруїла.

Ціле село зійшлося на нашу виставу. Люди на під-

віконнях сиділи, стояли в такій тісноті, що голці не було де впасти. А як ми грали! Та хіба ми грали, Павлуню, ми вже кохали одне одного. Коли ти впав, я ледве не збожеволіла від горя, бо в ту мить я не була Анною, я була Марусею. Жінки і дівчата ридали зі мною.

А вдома тато пригрозили: «Дивись мені, бо в куті сокира, а на дворі пенькою. Не доведи, Господи, за-плямуєш честь родини — голову відробаю». Але я вже про голову не думала. Я думала про тебе: день і ніч, кожну хвилю моє життя.

З того часу мамині прокльони і штовхани, батькові погрози пролітали мимо Анни. В душі було свято. Не раз і не два жагучі

Ольга ЯВОРСЬКА

ЗАПІЗНІЛА ЗУСТРІЧ

ОПОВІДАННЯ

поцілунки і палкі обійми коханого зводили її з розуму. Буйні трави хovalи захочаних від безсоромного усміху місяця, бо де кохання, там і гріх. Доля звела їх, доля і розлучила.

Перед війною почалися в селі арешти, брали тих, кого запідозрили в любові до України. Тривожні чутки гадюками повзли від хати до хати. Після восени до Анни прибігла подруга і шепнула, що Павла заарештували. Забілася Анна, як пташка у клітці. А трохи згодом ще страшніші новини: «В'язнів у Самборі розстрілюють». Пішла пішки до Самбора. Ходила так два дні і дві ночі попід мурами в'язниці, але де там. Конвоїри і близько не підпускали. Людей багато з клунками ходило. Плакали, питали за рідних, та все даремно. А вдома мати люта, як навіжена, налетіла на Анну з кулаками, била куди попало, обзивала, проклинала. Нове горе не забарилося. Відчула під серцем дитину. Вдома, крім неї, дев'ятеро дітей, найменшому шість місяців.

Хovalа від людей, доки могла. Але якось мати зачважила, що з Анною щось діється. Приступила до неї, мацнула за жівіт і заголосила так, якби в землю її опускали. Тут нагодився батько:

— Чого лементуєш, що сталося?

— Та сталося, сталося те, чого ми найбільше боялися. Та сука... — і показала поперед себе руками.

— А кров би її нагла заляяла, — тато вхопив віжки, замотав Анну косу на руку і почав нещадно бити дівчину з усієї сили куди попало. Впала на долівку, прикриваючи руками жівіт, а він ногами місіс її молоде тіло. Кров потекла з носа, з рота, з вух. Заверещали діти, збіглися сусіди, вирвали напівживу з під ніг озвірлого батька.

— Най вам Бог цього не пам'ятає, — зашепотіла сухими губами. — А я забуду не можу. Най вам пошле царство небесне, а моя душа в кривді, як у струпах. Та ж ви, мамо, вмира-

лі і бачити мене не хотіли. Я так хотіла спокутати свою вину, якось полегшиши ваші передсмертні страждання, а ви гнали мене від себе до останньої хвилини.

— Ти мені віку вкоротила, — шепотіли ви, вмираючи.

— Ви, мамо, напевно думали, що я без душі, бо за все життя не заглянули в неї ні разу. А він був єдиний в цілому світі, що так мене кохав. За вас, мамо, гріх маю важкий, бо зло више пам'ятаю, але Господя за душу вашу прошу щоденно.

Анна підійшла до вікна.

— Як ми зустрінемось?

Що скажемо одне одному?

За вікном була пізня осінь. Листя на липах по крутилося, поковкло, але ще цілком не облетіло, і стояли вони сумні, пониклі, підставляючи свої огорені крони холодним осіннім вітром. Небо затягнулося сніговими хмарами, хоч

від тебе. Ти повідомив, що живий, втік з в'язниці, живеш сам в Америці. Ти кликав мене до себе. Ох, Павле, Павле... Було запізно. Я вже Ількову дитину під серцем носила, тому і не відповіла тобі. А хустки ті, що ти прислав, люблю дуже, по черзі до церкви зав'язую. Мені ледве серце не розірвалося, коли Василь прилюдно зрікся тебе і від посолом відмився. Перед людьми зрикся, потім посилики продовжував брати. Ні совіті, ні король немає в нього.

Та ти й тепер до нього прийдеш, а до кого ж тобі юхати?

Скільки в тебе друзів було. Одні в ліс пішли, інших москалі на фронт забрали. Прийшов якось вночі твій найближчий друг Андрій Куколь. Я дитину колисала, коли у вікно постукав. — Чого тобі, Андрію?

Суторі були тато, дуже суторі. Я малою боялася очі підвісти на них, пам'ятаю, впрягали тато коні, а він підбіг і так широ

на них подивився. Тато присили, а він рученятами за шию обняв і личком до твоєго обличчя притули.

Пригорнули тато дитину до себе, довго тулили, а потім взяли на руки і посадили на коня. Своїх дітей вони ніколи навіть по голові не погладили. Сиділа я біля них в їхні останній ніч. Найменшого зойку

не вирвалось з запечених уст батька, хоч хворобу мали страшну, немилосердну. Розплюшили очі перед смертю, взяли мене за руку, подивилися в заплатані очі:

— Дякую, доню... — Вперше в житті сказали «доню», вперше і востаннє. — Дякую за слози в твоїх очах.

— Тату! — Я, заривавши, припала устами до студіючої руки.

По хвилі знову подивилися на мене.

— Де Павлусь, Анно? Бережи його, бережи.

Тут саме Павлусь прийшов. Підійшов на пальчиках до постелі і поцілував їх у лиці. Дві велики сльози покотилися з зачлющених очей, яких вони більше не розглядали ніколи.

Смеркалося. Осінні хмари опускалися все нижче, вітер розгойдував старі ліпи, зриваючи з них останнє листя.

— Чи прийде? Я чекаю його, як багато років тому.

І раптом чорні брови піднялися, в очах спалахнула радість, ніби Анна із старої посивілої жінки перетворилася раптом на юну вродливу дівчину. Він ішов високий, ставний, у сірому модному плащі. Вітер куйовдив сиве волосся, і було щось таке далеке, шляхетне у виразі його обличчя і, водночас, щось таке близьке і рідне.

Збуджена відійшла від вікна, відчинила двері.

— Ти, Анно?

— Я, Павле.

Припав устами до її спальників рук, пригорнув до грудей.

— Чому ти плачеш, голубонько?

— Від радості, що тебе бачу. Вперше в житті від радості плачу.

Білою, випещеною рукою вітер їй сльози.

— Мені за ціле життя ніхто сльози не вітер

ІСПАНІЯ ЗАХИСТИЛА ТИТУЛ ЧЕМПІОНА ЄВРОПИ

Футболісти збірної Іспанії захистили титул чемпіонів Європи і ще на чотири роки залишили у себе головний трофеї турніру — Кубок Анрі Делоне.

У фіналі Євро-2012, що пройшов минулой неділі на НСК «Олімпійський» у Києві, підопічні Вісенте дель Боске з рахунком 4:0 (2:0) перемогли національну команду Італії, повідомляє УКРІНФОРМ.

Автором першого голу став Давід Сільва, який відзначився на 14-й хвилині зустрічі після паса Цеска Фабрегаса. Подвоїв перевагу іспанці Хорді Альба, якому на 41-й хвилині асистував Хаві Ернандес. Після перерви справу довершили Фернандо Торрес (84) та Хуан Мата (88).

Останні 30 хвилин зустрічі італійці грали у меншості. Вийшовши на заміну, Тьяго Мотта провів на полі лише декілька хвилин і потягнув задню поверхню стегна, а «Скуадра Адзурра» залиши-

лася вдєсятьою через вичерпаний ліміт замін.

Фінальний турнір XV чемпіонату Європи відбудеться влітку 2016 року у Франції.

* * *

Після фінального матчу Євро-2012 став відомий остаточний розподіл призових від UEFA. Зрозуміло, що найбагатшою виявилася «Фурія Роя», яка не добра до максимуму всього півмільйона і зупинилася на позначці у 23 млн. євро — стільки ж заробила і чемпіонська команда Луїса Арагонеса на Євро-2008.

Про це повідомляє портал sport.bigmir.net.

Рейтинг призових грошей від UEFA:

1. Іспанія — 23 млн. євро;
2. Італія — 19,5 млн. євро;
3. Німеччина — 16 млн. євро;
4. Португалія — 15 млн. євро;
5. Англія — 12,5 млн. євро;
6. Чехія — 12 млн. євро;
- 7-8. Франція і Греція — по 11,5 млн. євро;
- 9-10. Хорватія та Росія — по 10,5 млн. євро;
- 11-12. Україна і Данія — по 10 млн. євро;
- 13-14. Швейцарія і Польща — по 9 млн. євро;
- 15-16. Нідерланди та Ірландія — по 8 млн. євро.

Нагадаємо, збірна України додатково заробила ще 1 млн. євро призових від ФФУ.

матчу між Іспанією та Італією. «Іноземні гості відкрили для себе, що українці є сучасною і доброзичливою європейською нацією, далеко від показаніх у ЗМІ стереотипів, згідно з якими українські футбольні фани є небезпечними расистами», — на-голосив автор публікації.

«Польща і Україна організували фантастичний турнір!» — цитує EurActiv президента УЄФА Мішеля Платіні. Видання нагадує, що організатори доклали великих зусиль для побудови та реконструкції необхідної інфраструктури: стадіонів, готелів, доріг, аеропортів.

«Під час нещодавнього візиту до Брюсселя український Прем'єр-міністр Микола Азаров зазначив, що до чемпіонату в Україні було побудовано 2 тис. км доріг», — нагадує EurActiv.

Видання також оприлюднило коментар представника України при ЄС Костянтина Єлісеєва британській газеті The Guardian, який наголошив, що бойкот української частини Євро-2012 діякими європейськими політиками призвів лише до їхньої самоізоляції.

Михайло Голинський:

Між селами Текуча та Космач подалі від цивілізації, у важкодоступній гірській місцині на висоті десь з півкілометра розташувалося село Акрешори. Назва його походить від місцевої річки Акри. Хрест на честь скасування панщини та братська могила воїків УПА, полеглих у боях з енкаведистами, історично підкреслюють незалежний і гордий характер акрешорців.

Проте при близькому знайомстві з'ясовується, що живуть тут люди привітні, ширі і працьові, а той характер і гарп, що мають від карпатської природи, дозволяють їм чимало досягти у житті і достойно представляти рідний край навіть на міжнародній арені. Один із таких відомих акрешорців — неодноразовий чемпіон всеукраїнських та міжнародних змагань з мотокросу та ендуро, оптимістичний, сповнений доброї енергетики і позитиву Михайло Голинський є прикладом людини, котра власною наполегливістю, істинною закоханістю у свою справу досягла мети, про яку мріялося ще в дитинстві.

Ендуро (англ. enduro — витриманість, витерпність) — змагання з мотоспорту, яке проходить на дорогах з різним покриттям та по пересіченій місцевості з дотриманням заданого графіка руху на великій відстані протягом кількох днів на відповідні спортивні мотоциклетні техніці. Специфіка змагань полягає в тому, що спортсмени мають подолати трасу за певний час. Інтрига — лісове та гірське бездоріжжя, необхідність орієнтування на місцевості та значні перепади висот.

Перше змагання з ендуро було проведено в США ще 1902 року — для випробування мотоциклетної техніки. І ось тепер цей вид екстремального спорту докотився аж до карпатських Акрешорів.

— Пане Михайле, як тут, у карпатській глибинці, ви стали займатися мотоспортом і як склався ваш спортивний, чемпіонський шлях?

«АВТОМОБІЛЬ ВЕЗЕ ТІЛО, А МОТОЦИКЛ — ДУШУ...»

У дитинстві я жив у Бані Березові, де була міжнародна союзна траса з ендуро. Мені було 3-4 роки, мене ставили на табуретку, коли проходили змагання, щоб я щось побачив, а я не міг зрозуміти, що ж то за сила вихід мотоциклах, мене вражало, як можна керувати цим норовистим залишним конем? Ось тоді це мені і запало в душу. Ще коли вчився у школі, знайшов у Коломиї «Станцію юних техніків». Мені дали мій перший карт, тричі на тиждень ми несамовито

ганяли по кільцу. У старших класах мав іхати на першу серйозну гонку, на чемпіонат до Калуша, але захворів, мама звинуватила мене, що я там через їзду на великій швидкості застуджуюсь, тож їздити мені заборонили. Але ж викоринити це неможливо! Після 10 класу я вступив до Надвірнянського автотранспортного технікуму, розшукав спортивно-технічний клуб, де вже пересів на мотоцикл. Тоді й почалися всякі змагання, бувало, їздив стільки, що й ходити не міг!

Після закінчення технікуму мене забрали в армію на Байконур, що в Казахстані. Умів гарно малювати, тому взяли до штабу. Але не міг сидіти на місці, а оскільки мав права, бо ж закінчив автотранспортний технікум, то мене направили до гарнізонної поліклініки водієм. Ось там я вже відчув, що таке армія. Треба було людей рятувати — на пожежах, вибухах ракет, при нещасних випадках.

І там же в армії займався мотоспортом. Після цього все і почалося, закрутілося. Підхопили Рогатин, Тисмениця, зібрали збирну області і на чемпіонатах України почали вигравати всі призові місця!

— А які змагання вам найбільше запам'яталися, які траси були найскладнішими?

— Коли почалось відновлення змагань ендуро, це був лише один етап на цілий рік. Ми так чекали цього дня! У Коломиї і Косові зробили трасу кантрі-кросу, де тренувалися. Під час тренувань я задав такі швидкості, що зламав руку. І це за два тижні до чемпіонату, якого я не міг пропустити! Пішов до лікаря і попросив підсилити гіпс, щоб він нікуди не змістився. І так, зі зламаною рукою, поїхав на чемпіонат України, де став призером!

Після змагань прийшов до лікаря, зробили рентген і мусили знову ставити кістки на місце... Якби не мотоспорт, до Криму, напевно, я б ніколи не добрався. Це для мене була справжня екзотика —

якого прихильники.

Наши гонщики втирають носа на європейців. Один з провідних мотокросменів країни, переможець гонок етапу Чемпіонату Європи Сергій Оніщенко витягнув практично на собі Кубок Нації для України. Хлопцю ціни нема, але недавно отримав важку травму хребта — і не скажеш: доля чи людська заздрість? В спорті й таке, на жаль, буває...

— Як і в житті, напевне. Що ж протиставити всьому тому, що зава-

жде досягти мети?

— Напевне, треба бути фанатом своєї справи, віддаватися їй на всі 200 відсотків, вкладати максимум зусиль, енергії у те, що любиш і уміш. У мотоспорті, як і в гірськолижному, треба дивитися тільки вперед. Мені багато хто казав, що я їїджу на межі можливого. Якщо не ризикуеш, дивишся без кінця лише під ноги, — ніколи не виграєш. Я взагалі для мотоспорту замалого зросту, знайомий не думали, що я буду цим професійно займатися. Ніхто не міг повірити, що я зможу виборювати призові місця, тобто бути кращим від тих, кому природа дала вищий зрост, довші — «мотоциклетніші» ноги. Немає нічого неможливого в цьому світі. А мої продовженням у мотоспорті стає тепер мій син Іван, з яким ми нещодавно повернулися з чемпіонату України. З-поміж півсотні учасників, у зливу, з вивихнутим плечем він таки виборував срібну медаль, а франківські команді допоміг здобути першість! Ось де ще фанат підростає!

— Що для вас є стимулом для участі в цих небезпечних змаганнях?

Слава, гроші чи щось значуще?

— Стимул, звичайно, не у гро-шах, бо на змаганнях навряд чи можна сильно збагатитися. Це як наркотик, адреналін, бо, як у нас кажуть, автомобіль везе тіло, а мотоцикл — душу. Ті, хто спробував по-справжньому їздити на мотоциклі, вже не можуть його покинути. Буває, після змагань настільки змучений, що ледве ходиш, але через день-два знову хочеться іхати. А траса — як життя, не знаєш, де поворот чи впадина, де злетиш, де приземлишся, але найголовніше — не збавляти швидкості!

Юлія КАЧУЛА

Чемпіонська зміна — Іван Голинський

Світлана Антонишин народилася в селищі Верхнє-Дуванне Краснодонського району на Луганщині. Закінчила факультет журналістики Київського державного університету імені Тараса Шевченка. Працювала в багатьох газетах і журналах.

Поетеса, прозай, літературознавець, критик, есеїст. Вірш почала писати в дитинстві. Видала збірки поезій «Янгол самотнього неба», «Запитання до вічності», «Знак Сізіфа», «Ладіння скелі», книги новел та оповідань «Клавіри буднів» та «Ображена трава», має багато літературо-знавчих досліджень, есе, критичних статей. Лауреат пре-мії ім. П. Тичини, ім. М. Шашкевича та ін.

Художнє слово знаної поетеси Світлани Антонишин вибагливе, відзначається добрим настроєм з елегійною мелодікою, філософськими роздумами на життєвих реаліях, версифікаційна фабула творів традиційна з глибоким змістом, а оригінальні образи, пречудова мова, прозора непересічна стилістика свідчать про набуту майстерність письменниці на ниві літератури.

Нешодавно в одному з львівських видавництв (авторка нині мешкає в місті Броди на Львівщині) побачила світ її нова поетична книга «Закон самозбереження душі». Її поезія читається непросто, але хто скажав, що закони земного буття злагнути легко? І що людям взагалі суджено коли-небудь пізнати їх сповна. Але, напевно, для того ѹ дароване нам Слово, аби беззахисна душа могла вільно вірити, сподіватися і любити — попри всі життєві катаклизми. І щоб закон збереження Добра залишався єдиним законом, який не потрібно ні відкривати, ні доводити. За цим законом маємо просто жити.

Нова поезія Світлани Антонишин саме про це... Пропонуємо почитати вірші поетеси з її книги «Закон самозбереження душі».

Світлана Антонишин

«ЕСТАМП КЛЕНОВОГО ЛИСТКА...»

ТАНЕЦЬ ПІД ВЕЖЕЮ

Лавочка. Вежа. Стареньке вікно. Парк зачайється до першого соня. Таща така, що забув грамофон. Танго прадавнє і сніг на долоньці. Комір лисичку свою береже. Юне пальто легковажного крою. Скрипка золочена від Фаберже... Чи від Пандори? Стомлена грою, Вежа дванадцять завчено жде. Стукоту серця не чути — й не треба... Вимкніть годинник, бо Той-хто-веде

Знов заблукав за лаштунками неба! Сохне на лавочці скібка весни, Наче із проліска вийшли душу... Танго... здається, іще до війни... Німфа... А що вона робить на суші?! Вічність танцює? В старому вікні Світло погасло, мов злякані зірка. Стеляться в небі алії земні... Як усе просто... І як усе гірко...

ПРО ВЕСНЯНЕ

А хто скажав, що не було весни? Та брунька, що листком уже не стане, Чи жайвір, що стомився від війни Маленьких крил з великими вітрами?

Земне гніздечко холодом зайшлося, Хоч знов лети у вірі за душою... Ламає роги об крижину лось: Розбився світ.

Тепер уже не склєш... Дзвенить пташине горло в небесах. Така печаль, що й ангели не плачуть.

На тині павутинна зависа... Вже літо в бабі?... Павучок незряче вчелився за надію і мовчить:

А раптом порятується від долі?

...На пальці в Парки золоті ніті...

На полотні тримтять дерева голі...

ВОРОЖІННЯ НА КУЛЬБАБІ

Три сеанси

1

Сивина. Сріблина. Білий сполох. Легковажна голівонька, світе, — Піддається найменшому вітру. А земля наче втратила голос: Відпустила, бо вірила літі. Хоч воно, безсоромно-минуше, Кине промінь — і знову завія. Замість ягід — снігів пандемія. Ale ж суще, мій Господи, суще, Мов зоринка на сплаканих віях. Ale ж ждане, мій Господи, ждане, Мов дитина для жінки, що сива... А була ж... неймовірно красива, А була ж... невблаганно жадана!

...Відівіло. Відзернило. Скосилося — Білим пухом — у небо — пташино, Насинино — в землю: там тепло.

Хтось із Книги:

«Так БУТИ нестерпно!»

Усміхнулася квітка дитинно

І розвіялась світом. Бо серпень...

2

Вінок із золотих очей землі... Сплітили легко — одягати важко.

А що там на мізинчику ромашки? Кажіть, не страшно. Ми ж іще малі, У нас іще кульбабки в голові... Ті, золоті! Хоча вінок тяжкий: У нього всевидючі білі слози — Сім крапелько гірких.

А що ми можем? Це ж молочай з дитячої руки, Яка вже знає, як плетуть вінки...

3

В цьому місті... Тихо... Треба спати! За вікном ще хтось читає і чекає...

Попід серце ходить строга варта, Страх нічний залишним кроком розпікає. Треба спати. Треба спати. Спати. ...І наснілось: в небі квітка сива, Наче відьма із чаклунського

свічада. Квітка в небі ридма голосила Щось про зляканіх людей

і мертву правду. Знов наснілось. Просто снілось...

Снілось...

На світанку віше небо — пухом. Все впередміш в цьому місті: доші і діти.

Попід серцем, там, де варта, глухо: Спить пророчий квіт.

Він встин відзодотіти... На світанку небо — пухом. Пухом...

ЗАМОК

Лежить петля, що стежкою назвалася. Був ліс, тепер — безживинні чагарі.

За ними — Замок, що торік горів. Хтось каже, що зайнявся від зорі. Ото вже, певно, відьми

насміялися!..

Знов «пу-гу! пу-гу!»

Не лякай сичів!

Пробач, козаче: не твоя тут пасіка. П'є із загривка кров голодна

ласиця —

Шаліє кінь. А хмарі хочуть

пастися:

Їх відпустили душі козаків...

Тепер вони туманом розсупоненим Пливуть над чагарями до весни,

Де Вічний Замок двері відчинив Для тих, хто натомився від війни,

Для всіх сердець, що стали

безкомонними...

безком

СПРАВЖНЕ СВЯТО юні читачі «Джерельця» зможуть подарувати собі самі, якщо візьмуть участь у нашому творчому конкурсі і виграють ось цей **розважальний велосипед!** Надсилайте на адресу редакції (звичайно або електронно поштою) ваші **літературні, поетичні, публіцистичні твори** — на будь-які теми. Краї роботи будуть опубліковані у «Джерельці», а їхні автори отримають шанс вибороти суперприз та інші нагороди.

Крім творчих завдань будуть й цілком конкретні, за які нараховуватимуться додаткові бали. Ось два з них:

— Коли вийшов перший номер «Джерельця»?

— Хто надав для переможця конкурсу у «Джерельці» головний приз — велосипед? (Депутат, кандидат, партія і т. д.)

Чекаємо на ваші відповіді, вірші, оповідання, репортажі, новели, статті. Творіть! Дерзайте! Перемагайте!

ЛІТО — ЦЕ НЕ ТІЛЬКИ КАНІКУЛИ...

Ось і настало літо — пора довгоочікуваних відпусток та канікул. Після аномально холodної зими і не дуже привітної весни цього року так хочеться тепла, ласкавого сонця. Нарешті можна провести свій вільний час на природі і насолодитися наскрізним світом, залишити галасливе місто і пойхати в ліс, щоб набратися сил. У кожного з нас літо проходить по-різному. Для деяких це — період відпочинку, для інших — час поїздок і зустрічей зі старими друзями, а для когось — можливість підзаробити під час сезону. Як же проводять літо мої земляки-нижньогірці? Я вирішив запитати їх про це. I ось що почув у відповіді:

Ремзі, 11 років: «Звичайно, після шкільних буднів так хочеться побувати на морі, скупатися, позасмагати, повноцінно відпочити і з новими силами восени сісти за шкільну парту. Мої друзі та кож відправляються відпочивати разом з батьками, хтось їде в село до бабусі і дідуся, а мені трапилася поїзда в Міжнародний дитячий центр «Артек».

Тетяна, 16 років: «Літо — це найчудовіша пора року.

Можна з'їздити на море чи до родичів, яких я так довго не бачила, а також відвідати чарівні куточки прекрасного Кримського півострова. Ось, наприклад, в кінці липня хочу поїхати в захоплюючу екскурсію до парку левів «Тайган», що знаходиться неподалік від її однієї пам'ятки Криму — Білої скелі».

Андрій, 20 років: «За ці три літні місяці я можу чимало підзаробити. Справа в тому, що я — екскурсовод, віліту до нас на Південний берег Криму приїздять численні туристи і відпочивальники. Мое завдання — показати їм наші пам'ятки, розповісти про звичаї та обряди народів

Криму і про історію цього красивого куточка нашої планети. Я дуже хочу, щоб у них залишились про Крим лише приятні спогади».

Таїр, 45 років: «Літо — це час, коли всі твої мрії реалізуються. Прекрасно провести час можна і в селі, де я і буду все це літо. Там можна сховатися від усіх проблем і добре відпочити. Віліту в селі можна сходити до лісу за грибами і ягодами, а на річці або озері порибалити».

Осман, 56 років: «Для мене літо — це море, сонце, відпочинок і гарний настрій. Безумовно, кожен з нас планує відпочинок по-своєму. Ось я, наприклад, щорічно їїджу

на море в місто Феодосію, де живуть мої родичі. Цього року я знову зібрався у це стародавнє місто. Наши доходи не дозволяють відпочити, наприклад, на Кіпрі, в Анталії чи Мальті, але й у Криму є місця, нічим не горіші від знаменитих курортів світу».

З відповідей моїх респондентів, жителів Нижньогір'я, можна зробити один висновок: літо — це не тільки канікули, але ще активний відпочинок, море вражень, можливість трохи підзаробити, познайомитися і подружитися з новими цікавими людьми і просто насолодитися цією прекрасною порою року.

Бекір АБЛАЄВ,
юнкор шкільного творчого
об'єднання «Джерело»
Нижньогірський район

ЯК МИ В СОРОЧИНЦЯХ ЯРМАРКУВАЛИ

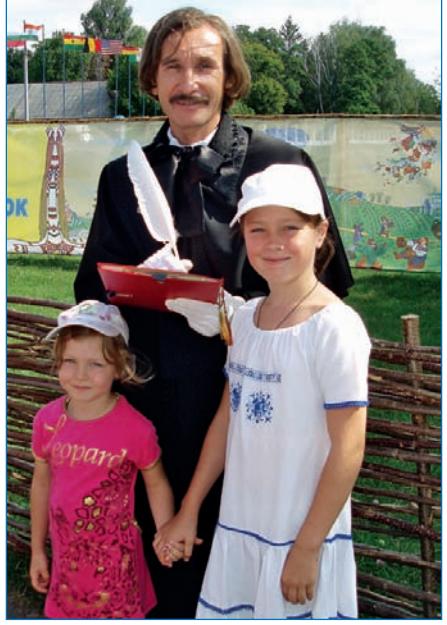

Всім привіт! Мене звату Ірина Осадченко, мені 11 років. Торік мені разом з молодшою сестричкою Світланкою пощастило відвідати Сорочинський ярмарок. Можу поділитися враженнями! Тим більше, що у серпні ярмарок знову скликатиме гостей, і якщо ще хтось сумнівається — іхати в Сорочинці чи ні, — нехай почитає цей репортаж!

Найближче місто до ярмарку — Миргород, де зустрічав нас Микола Васильович Гоголь. А з Миргорода приблизно 30 хвилин на автобусі — і ми у Великих Сорочинцях. Сюди вже не тягнуться з усіх усюд вози, як у Гоголя, а з'їжджаються різних кольорів та марок автомашини, як легкові, так і вантажні — з ярмарковим товаром. А для таких, як ми, мандрівників від автостанції Миргорода пустили окремі автобуси, щоб усі бажаючі мали змогу завітати на ярмарок.

Але ми в Сорочинці

приїхали не лише ярмаркувати. Мене сюди запросив органікомітет конкурсу «Україна талановита», same цей конкурс повинен був увечері відкривати ярмарок. А поки що ми мали змогу спокійно прогулятися по Сорочинцях, роздивитися, прийшніти і просто фотографуватися, де тільки можна.

Перше, що вразило — це розмах ярмарку, який розмістився аж на 16 гектарах. Це окреме місто, окрім Планети! Це щось надзвичайне!!! I тут є все! Безліч вишиванок, виnochків, рушників. А ось мотанки, ми такі робили в нашій Українській школі-гімназії. Ну, майже такі... А ось Золотий Млин, біля якого один із сценічних майданчиків. Ще одна сцена біля хатини Хіврі — гарного будиночка під стріхою, поряд багато яскравих соняшників. Недалечко — капличка. Вона була освячена у 2003 році на пам'ять Святих Апостолів Петра і Павла. Молимося за всіх, хто поруч, хто далеко, за всю родину, за Україну. Вона навколо — Україна наша. Ці невеличкі хатинки, від яких від любов'ю та ширисть. Україна, яка потопає в духмяних, яскравих квітах. Україна, яка має цих талановитих людей, які зробили і привезли сюди свої непотворні вироби.

Оце так зустріч!!! Ба-

буся-Ягуся і Чортя! Чорт був якийсь сором'язливий, хоча я була не проти з ним побалакати, а от Ягуся стала чіплятися, молоти якісь дурніці, аж ми змушені були, рягочути, втікати.

Шкода, але день згасав, а попереду нас чекала вона — головна ярмаркова сцена. Ще поки на ній метушаться якісь люди, готують апаратуру, вона ще тиха і спокійна, але ми знаємо, що через кілька годин сцена прокинеться і вже не стихатиме аж до 21 серпня. Шо то воно буде? Хто стане переможцем цього вечора, як зустрінеть мене глядачі? Годі гадати! Оргкомітет оголосив поспільність наших виступів.. Свято починається...

Найбільше на конкурсі «Україна талановита», як завжди, вокалістів. Декламаторів, виконавців народної пісні набагато менше. Конкурсанти — з різних куточків України, найвиддаленіші — це Сімферополь та Львів. Тут немає жодних вікових рамок. Це особливий конкурс, коли в першому турі мають змогу виступити представники будь-яких жанрів, головне, щоб їхній виступ відповідав назві та ідеї конкурсу «Україна талановита» і, звичайно, мав допуск оргкомітету.

Хочу відзначити, що дівчата віком від 8 років мені здалися дуже сильними конкурентами. Й ось закінчився другий тур. Оголошують переможця. Я не вірю тому, що переможницею Всеукраїнського конкурсу «Україна талановита» стала Осадченко Ірина, тобто я!

Мені вручили головний приз — великий дерев'яний глечик, розмальований яскравими квітами, саме такий, що мені сподобався вранці на ярмарку. А от що лежало у цьому глечику всередині, того я вам не скажу. Ідьте, перемагайте, то й дізнаєтесь!

Другий день ярмарку зустрів нас гомоном величезної кількості людей, що прибули до Сорочинців. Майже

всі були вбрані у національний одяг. Згодом почали працювати майстер-класи. Тут і пletіння з лози, і малювання на склі, бодіарт, мотанки, вишивки, поради кухарів... Згодом відкрили український двір. Як же тут цікаво! І головне, ми із сестричкою так гарно себе почували в цій українській хаті, так нам було затишно сидіти біля віконець,

так м'яко ступати по долівці, вкритій травою, так зручно і так по-домашньому...

(Продовження на 14-й стор.)

ЯК МИ В СОРОЧИНЦЯХ ЯРМАРКУВАЛИ

(Закінчення.

Поч. на 13-й стор.)

Виходити з хати, з подвір'я не хотілося. В такі хвилини розумієш, що це в тобі говорить твое справжнє коріння — Миколаївська область, звідки бабуся. У неї там вдома була саме така піч, на яку мама маленькою лягала спати. В цьому місці так гарно розумієш, що не потрібні всі ті блага технічного прогресу для звичайного щастя людини.

Це був гарний і щасливий день. Пізно увечері нас чекала зустріч із тією однією українською душою — співачкою Ерікою. Концерт був вдалий, яскравий, живий. Після концерту, коли Еріка через паркан роздавала прихильникам свої фотокартки, охорона пропустила до неї лише одну людину — мене, бо охорона — теж люди, дивилися вчора концерт з моєю участю і мене візнили. А нагородою мені стало дуже здивоване обличчя Еріки, коли я подарувала їй власний диск, щира подяка та поцілунок у щічку.

Для третього ярмаркового дня у нас була особлива програма. У всіх рекламних роликах казали, що площа ярмарку 16 гектарів. Ми зрозуміли, що це дуже багато, тому що за два дні так і не побачили кінця-краю. От і налаштувались саме сьогодні знайти таки цей край. Наши сусіди з Луцька нас запевнили: «Він таки є. Ми його бачили...»

Під час цих пошукув нам зустрілися... кілька Микола Васильовичів Гоголів (з інтервалом у півгодини). Хто з них справжній, ми з'ясовувати не стали, головне, що грошей за фото вони не просили, на відміну від величезної кількості козаків, які позували тільки за гроши.

Як тільки заходиш на ярмарок, то потрапляєш у саме серце України. Тут безліч яскраво відбитих людей, така велика кількість кольорів, а скільки в людях драйву, гумору та позитиву... просто неможливо переказати. Все це разом постійно рухається, змінюється, грає, співає — ніби один великий хор.

Скільки не ходиш по ярмарку, знову і знову знаходиш щось таке, чого вчора не бачив. І нарешті — ось він, млин! Отой, що скраю. Вночі він яскраво сяє. А зараз стотіть собі непомітний і не знає, скільки людей поїхало звідси, а так і не побачило отого «кінця-краю». А ми дійшли. Програма виконана. Але не повністю. Гоголівські герої, яких ми зустрічали скрізь, постійно нагадували нам, що Великі Сорочинці відомі не тільки своїм ярмарком... Не зможемо ми пойти звідси, якщо не побачимо церкву, в

який хрестили відомого письменника, та його музей. Постпішаємо на службу у Спасо-Преображенську церкву. Вона збудована 1732 року гетьманом Данилом Апостолом, який у ній і похований.

«Церква відзначається багатством декоративного оформлення фасадів у стилі українського бароко. 22 березня (3 квітня) 1809 року тут хрестили майбутнього великого письменника Миколу Гоголя» — це все можна почитати і в Інтернеті. Але там не сказано, що час стер багато зображені у старовинній церкві. Будівля виглядає дуже гарно, але унікальний

медок мабуть. Але, на наш погляд, людей було небагато, якщо пригадати, що на відстані всього один кілометр гуде мільйонний ярмарок. Після ранкової святкової служби ми вишли до музею Миколи Васильовича Гоголя. Територія музею просто потопає у квітах, це — чорнобривці! Їх така безмежна кількість, що навіть мама не змогла пригадати, де ще за своє життя вона бачила таке яскраве помаранчеве диво. Спочатку ми прогулялись довкола музею. Нагадаю, ми вже відпочивали у Сорочинцях четверту добу, тому багато чого чули про

іконостас потребує реставрації, аж кричить. Позолоти майже не лишилось. У деяких місцях вона просто відходить лахміттям. Зрозуміло, чому у місцевих жителів, а наші господарі нам про це розповідали, болить душа за стан храму.

Ось і настало 19 серпня — Медовий Спас. Зранку ми пішли до церкви, по дорозі зустрічали багато родин, які теж прямували до храму і несли із собою у кошиках, покритих вишивками, рушниками, щось смачненьк...

цей музей. Ми взагалі вже вирішили, що до музею не потрапимо, бо він просто зачинений. Місцеві жителі, хазяйка, в якої ми поселилися, розповідали, що не розуміють, чому саме тепер, коли в Сорочинцях безліч народу, музей зачиняється на реконструкцію. І реставрують його вже не один рік, і якось повільно і незрозуміло. Почувши такі розмови і розчарування людей, які мріяли побачити музей (наприклад, для вчителя української літератури це справжнє розчарування).

А ярмарок продовжував

КРИМСЬКОТАТАРСЬКЕ ЗЕМЛЯЦТВО НА «КРАЇНІ МРІЙ»

Вперше на цюгорічній «Країні мрій» одна з етнічних спільнот України — кримські татари — мала свій окремий майданчик для виступів. Сцена одержала назву — «Кримськотатарське земляцтво».

За словами куратора «Кримськотатарського земляцтва» Таміли Тащевої, до такої презентації культури кримських татар (кримців) готувалися кілька років, адже в попередні роки культура кримців уже представлялася на фестивалі, але лише на окремих майданчиках — «Майстерні танців», «Під стінами Лаври» та Кобзарській сцені.

Після вдалих попередніх виступів ініціатор «Країни мрій» Олег Скрипка заявив про організацію повноцінного земляцтва на фестивалі, і активісти кримськотатарського культурного руху активно підтримали цю ідею відомого музиканта.

Цього ж року всі відвідувачі «Країни мрій» мали можливість протягом двох днів поринути у культуру кримських татар. На «крайномрійців» чекали танці, музика, співи, поезія та смачна кримськотатарська кухня, якою

частував київський ресторан «Крим».

Окрасою фестивалю стали переможці кримського дитячого конкурсу талантів «Татли сес» («Солодкий голос»), що проводить телеканал АТР, найкращий кримський колектив весільної музики «Карасу», а також співачка Ельвіра Саріхаліл, яка спеціально для «Країни мрій» підготувала нову програму, де поєднується фольклор та джазові мотиви.

На сцені «Кримськотатарського земляцтва», а також «Майстерні танців» відвідувачі фестивалю могли відвідати майстер-клас з кримськотатарських танців, який проводила хореограф Арзі Бекір та танцюристи ансамблю «Джеміле». Окрім виступів у своєму земляцтві, кримські татари показали своє поетичне мистецтво на Літературній сцені та Дитячій галереї.

Також на дніпровських пагорбах можна було придбати і продукцію кримськотатарських майстрів декоративно-прикладного мистецтва, зокрема Рустема Скібіна та Абдуля Сейт-Аметова.

(<http://kievinfo.in>)

Бібліотеку «Кримської світлиці» поповнила подарована письменником із Закарпаття Мирославом Дочинцем книга «Многій літа, благій літа», яка за рейтингом «Книжка року-2010» увійшла до списку найпопулярніших видань України. Пропонуємо увазі читачів уривок з цієї книги і запрошуємо до нашої «Світличної» бібліотеки!

(Продовження. Поч. у № 14-26)

ПОМІЧ ВІД ДЕРЕВА

Візьміть собі за звичку носити в кишенях кілька горіхів. Коли ходите, перебираєте їх руками. Це підживить ваші сили, заспокоїть. А коли хочеться, горіхи можна з'їсти. Якщо немає під рукою горіхів, го- дяться каштани чи жолуді. Це поміч від дерева. Бо дерева — великі наші захисники.

Наповніть спочатку себе знаннями, як потік наповнюється водою. А вже потім цю живу воду відда- вайте струмками.

Кожного хлопчика слід виховувати борцем, що готовий захищати як родину, так Вітчизну й віру. А живучи в мирний час, повинен боротися за вдосконалення життя своєї родини і Вітчизни. В діях я раджу виховувати жадобу світла, правди і справедливості. Тоді можемо бути спокійними за наш народ, за нашу країну.

Прийшов до мене хлопець. Гарний, порядний юнак. Допитується, як йому чинити в такому випадку, як в іншому...

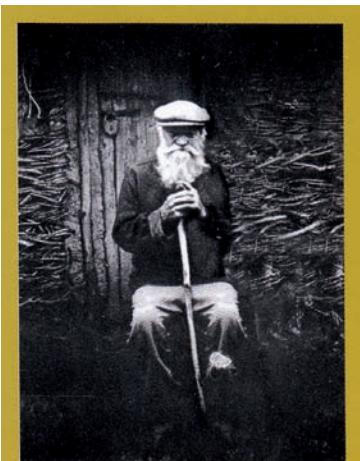
«Це я в тебе, хлопче, повинен учиться», — кажу я. Він дивується. «Ти шкодуєш про те, що було з тобою раніше?» — «Ні», — каже. — «Боїшся того, що буде в майбутньому?» — «Ні». — «Ти робиш те, що треба подобається?» — «Так». — «Ти зустрічаєшся з тою, яку любиш?» — «Так». — «Ти товаришишся з тими, з якими тобі цікаво?» — «Так». — «То чого ти в мене ще хочеш навчитися? Я сам усе життя цвому вчуся. А ти, завдяки своїй здоровій молодості, вже його маєш. Прийдеш до мене через тридцять років...»

Багатство тоді радісне, коли служить тобі та іншим з користю. Бідності ганьбітися нема чого. Але велика ганьба, якщо, маючи здоров'я голову й руки, ти не намагаєшся працею позбутися бідності.

...Він похвальється, що не п'є, не курить і добре харчується. Настільки добре, що за раз з'їдає піввідра. Це при тому, що фізичної роботи ніякої не виконує. Нещасний, він не розуміє, що це ще гірше, ніж пити й курити...

Якщо маєте слабе серце, на вашому столі завжди повинна бути місочка з горіхами, сушеним виноградом або абрикосами. І глечик свіжої води. Це перші ваші ліки.

Маловірні не розуміють: як це можна в серйозних справах покладатися на Бога? Мій дід воював у Першій світовій війні в німецькому війську. Воювали з Англією. Німеччина поклала собі за мету знищити її. І англійці дуже передянялися цим, боялися поразки. Вся країна молилася, просила Господ-

МНОГІЙ ЛІТА. БЛАГІЙ ЛІТА

**Заповіти 104-річного
карпатського
мудреця —
як жити довго
в здоровії,
щасти і радості**

нього захисту. Молитви тривали поспіль два дні й дві ночі. Коли німецька армія рушила в атаку, раптом ряди похитнулися і більшість вояків у паніці почали тікати назад. Ні англійці, ні німецьке командування не розуміли, в чому причина. Дідо розповідав, що вони побачили, як з обох боків на них летіли вершники на білих конях, що копитами не торкалися землі. Тоді це врятувало англійську армію...

Або загадати історію давніші. Коли Франція у війні з Англією зовсім знесилилась, зубожіла і вже готова була впасти перед ворогом, король зняв з голови корону і поклав її до ніг Богоматері: «Я зробив все, що міг. Тепер вручаю свою країну в твої руки». Звідтоді патріотичний дух і мир повернулися в країну. І так постав величний Нотр-Дам — Собор Парижкої Богоматері.

ПОДИВИСЯ В ДЗЕРКАЛО

Хто винен, що ти не мудріший і не добріший? Хто винен, що ти не багатший? Хто винен, що ти не такий щасливий? Подивися в дзеркало.

Коли мій дід побачив, що я виплювую шкірку якістю з винограду, вхопив мене за вухо і сердито сказав: «Я не дозволю плювати на мою працю!» Я це замінив на всі життя. Хоча тоді й не згадувався, що найсмачніша частина винограду — м'яке солодкое сусло містить у 10 разів менше корисних речовин, ніж кісточки. Саме в кісточці — вся сила виноградини. Вони й не дивно, адже з неї прокльовується паросток і розростається мо-

гутня лоза. Смакуйте виноград, це дуже корисно для серця, легень, кров'яного тиску, а судини будуть такими ж гнучкими й міцними, як лоза.

З роками всихає і дряхліє не тільки тіло, серце, але й легені. Дуже важливо їх освіжати й провітрювати. Найкраще для цього годяться жувальні прогулочки біля річки. А найкраще — плавання. Я завжди поселявся близько до водойм, щоб плавати. Якщо не знаходите часу на плавання чи прогулочки, то хоча б робіть протягом дня 100 присідань. Побачите, якими легкими стануть ноги, як легко дихатиметься.

Якщо треба робити вибір, не бійся — роби. Навіть якщо дуже складний вибір. Знай, що вибір ніколи не бував абсолютно вірним. Але вибрати належить. І це буде твій вибір, яким би він не був. І в цьому теж твоя сила.

Поки ідеш, ти в дорозі. Навіть тоді, коли достеменно не знаєш, куди ідеш. Але йди. Це твоя дорога. Дорожі дорогою. Бо тільки вона може вивести на Путь.

Коли не знаєш, куди ідеш, встань і встань, простиagnи вперед руку — і йди. Тепер ти бачиш, куди йти. Ти знову в дорозі. І це головне — бути в дорозі.

Коли не знаєш, що робити, встань і йди. Це вже робота. Між людей, між дерев, між думок знайдеш своє призначення, свою потребу.

Все, що хочеш зробити головною, посуптнью, роби до 50-ти років. А далі нехай життя і праця твої будуть легкими. Нехай напрацюване досі працює на тебе. А ти помірно займайся тим, що знаєш і любиш. Ти заслужиш це.

Не треба боятися воєн і криз. Це суспільні хвороби. Але — хвороби очищення. І в цей період народжується більше сильних і розумних дітей.

Не відкладай на «колись», на «коли-небудь». Домагайся того, чого хочеш, вже. А якщо домігся, користуйся ним уже. Не відмовляйся від заслужених благ. Бо прийде час і побачиш, що все краще вже було і більше не буде.

Коли не знаєш, як молитися, — просто дякуй: «Господи, дякую Тобі за те, що Ти зі мною. Господи, дякую Тобі за те, що я з Тобою». Дякуйте не тільки за те, що вам дается, але й за те, що відбирається. Там краще знають, що і скільки вам потрібно.

— Діду, ви не старієте, — кажуть мені якось.

— Мені ніколи старіти, — відповідаю.

— Та хіба старості можна уникнути?

— Я завжди в дорозі і вона не встигає за мною, — віджахтувуюсь.

— А смерть? Від неї ж не відкупиться. Що на це скажете, діду?

— Свого часу я з нею домовився: «Я не лізу в твої справи, а ти не пхайся в мої». От і живу...

ЧОМУ НЕ СЛІД «ЖИРУВАТИ»?

Ще раз кажу: їхте те, що належить істи людині, а не свині. Вона єсть усе підряд і без міри. Через це

навіть очі в ній запилі жиром. А ви єште її. І хочете після цього виглядати інакше??!

А гляньте на молоде тіло, що гарює на зеленому лужку. Чи не краща вибір, якщо говорити про «м'ясо»??

Або візьмімо жирну качку, що ледве суне. І молодого півника, що літає двором. Чи рибу, що стрілою пронизує студену воду... То який вибір підкаже вам розум?

Ще раз кажу: людина виглядає на те, що є їсть. Вибирайте.

Для давнього грека після денних трудів ласою гостиню був хліб, сир і вино навпіл із водою. Римський легіон ішов у бій після жмені запареного зерна, жмені фініків і кварти вина. Колись селянин косив цілий день з мискою гречки, кусником сала і глечиком молока... А що і скільки їмо нині ми, та ще переважно без будь-яких фізичних зусиль??!

Після сорока п'ятирічок (а бажаю ще раніше) варто забути назавжди про таку їжу: солодка випічка (крім вівсяної), масло, свинячий смалець, маргарин, ковбаси, сосиски, качка, жирне м'ясо, холодець, какао, майонез, соуси, шоколад, цукерки, морозиво, сметана, вершки, смажена картопля, м'ясні бульйони. Всі ці дорогі витребенки, витягуючи гроші, збуджують наш аппетит, спокушають смак і руйнують, передчасно зістарюють організм. Серце втомлюється від них, гусне кров і мляво працею мозок.

Остерігайтесь масного. Воно не тільки шкідливе, але й підступне. Чим жирніша їжа, тим більше хочеться їсти. Шматок шашлик чи шоколаду збуджує в нас коротку радість. Ось чому нас так вабить така їжа. Але «жирування» небезпечне, як усяке облудне задоволення. Вилийте бульйон у лійку, раз, удруге, втрете... Якось разу лійка заб'ється від масного осаду. Що ж тоді казати про наші тоненькі судини, які ми бездумно наповнюємо масною кров'ю...

Замість масла пріправте кашу перцем або сушеними зеленими.

Зеленину я не ріжу. Із соком вивітривається все найцінніше і пахощі. Зеленину я їм цілою або рузвальцями.

Призвітайтесь все запікати або тушкувати. В крайньому разі — варити. Але — не смажити.

Не хочеш об'їдатися — не кидайся одразу на їжу. Спочатку треба запахом «насититися». Їжі дуже повільно, добре до страви завжди додають якийсь твердий сирій овоч. Жуєши, не відволікайся, не думай про стороннє. Запивай водою. Якщо так робитимеш, з'їдатимеш удвічі менше.

Солодким не раджу захоплюватися. (Хіба коли підстрибнув кров'яний тиск). Від надмірності солодкого більше хвороб, ніж від іншого. Ласощі збурюють пристрасті. Замінійте їх буряком, моркою, свіжими й сушеними плодами.

(Продовження
в наступному номері)

МОГИЛА ІВАНА СІРКА — ПІД ОХОРОНОЮ ДЕРЖАВИ

Науково-методичною радою з питань охорони культурної спадщини Міністерства культури України схвалено та рекомендовано до затвердження у встановленому порядку проект комплексних зон охорони пам'яток історії національного значення — могили кошового отамана Івана Сірка (с. Капулівка Нікопольського району Дніпропетровської області, охоронний № 040010-Н) та пам'ятки археології місцевого значення — кургану (охоронний № 3383).

За інформацією заступника директора Департаменту культурної спадщини та культурних цінностей Віктора Вечерського, представлений на розгляд проект комплексних зон охорони було виконано ПП «Арекал-Центр» на замовлення БФ «Славетна Січ». Рецензентами виступили Вандюк О. П., Харлан О. В. (Науково-дослідний інститут пам'яткохоронних досліджень Міністерства культури України), Бердик О. М. (управління охорони культурної спадщини Дніпропетровської міської ради). Схвалений проект дозволяє належним чином забезпечити охорону обох пам'яток та традиційний характер навколоїшнього середовища.

Нагадаємо, що 14 жовтня 2012 року відзначатиметься 360-річчя заснування Чортомлицької Запорозької Січі та вшанування пам'яті кошового отамана І. Д. Сірка на державному рівні.

* * *

Видатний полководець Війська Запорозького Низового, добре відомий в історії України з літописів і численних джерел козацької доби, Іван Сірко дванадцять разів (протягом 1660-1680 рр.) обирається Кошовим отаманом Чортомлицької Січі, а у 1664-1665 та 1667 рр. його було обрано на посаду полковника Харківського полку. Брав участь у війнах з Польщею, але найбільше й дуже успішно воював проти татар і турків. У боротьбі проти агресії Османської імперії Сірко провів понад 50 походів і жодного з них не програв. Ще за життя він був людиною-легендою, улюбленим образом українського народного епосу.

Помер Іван Дмитрович 1 серпня 1680 р., його поховані на військовому цвинтарі Чортомлицької Січі. У травні 1709 р., після руйнування Січі російськими військами, останки І. Сірка запорожці вивезли у пониззя Дніпра й переховували у похідній церкві. Після повернення території під протекторат Російської імперії І. Сірка знову поховано на колишньому цвинтарі Чортомлицької Січі. На сучасні місця залишки поховання перенесено у 1967 році у зв'язку з будівництвом Каховської греблі. Поховання І. Сірка перебуває на державному обліку як пам'ятка історії національного значення.

ДВА БЕРЕГИ УКРАЇНСЬКОЇ ВИТИНАНКИ

Оксана Городинська

Шкіра і папір — два декоративних матеріали. Дві експозиції виробів двох майстринь. А назва їх одна — витинанка. Її автори — дві чудові жінки: кримчанка Валентина Шитікова та Оксана Городинська з Вінниччини познайомилися у 2008 році на Всеукраїнському святі народної творчості в Могилеві-Подільському, що має в державі неофіційну назву столиці української витинанки. Вони навіть зовні схожі: в обох русяве волосся, ясний погляд очей і привітна усмішка на обличчі. І Оксана в композиціях з паперу, і Валентина, декоруючи клаптики шкіри, прагнуть показати наш прекрасний світ у сакральних символах, алегоричних образах і декоративних орнаментах.

Вперше кримчани ознакомилися з витинальною творчістю заслуженого працівника культури України, директора Могилів-Подільського міського будинку народної творчості Оксани Городинської на виставці у Всеукраїнському інформаційно-культурному центрі в липні 2010 року. Це були вирізані з паперу декоративні композиції. Через рік в її експозиції у Кримському етнографічному музеї паперові витинанки доповнили святкові пасхальні писанки та вишиті складною двосторонньою технікою рушники. Всього ж її мистецька палітра налічує сотні виробів різних напрямків і

технік декоративно-прикладного мистецтва: картини, вишивки, gobeleni...

Вивчала ці види ремесел і рукоділля у народних майстрів краю, і в цьому вона, спеціаліст з дошкільного виховання (закінчила Глухівський педагогічний інститут Сумської області), знайшла своє справжнє покликання. Дивіться на її паперові композиції і немов бачиш, як цвітуть сади, шумлять тополі, вітер гойдає дерево-сонце і ластівчине гніздо, в якому кожної весни з'являються пташенята. Вирізані флористичні зооморфні контури повторюються в дзеркальному відображені, як у природі з одного дерева виростає ліс, як парами гніздяться птахи і генетично продовжується родовід людини.

— Коли виріжеш один силует — це просто красиво, — говорить О. Городинська. — Коли ж символікою декоративних елементів розкривається певна тема з глобіким філософським змістом, це мистецтво вічне, як саме життя. Цим і сильна українська витинанка.

Вона — не лише мистецький твір чи прикраса для одягу, інтер'єру, а, за по-вір'ям, є оберегом родини від різного лиха і біди, пробуджує красіві почуття, кліче щастя в дім. Паперове мереживо О. Городинської ніжне, узори — витончені, а пейзажі — як

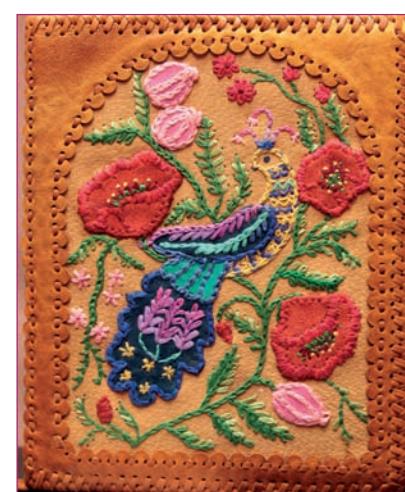
картини природи з натури. На щорічних виставках народного мистецтва Вінниччини, у Національному спілці народних майстрів України в Києві в її виробах перед глядачем відкривається широка панорама Подільського краю.

Нещодавно майстриня повернулася з Польщі, де за концертною і виставковою програмою подільської делегації у складі більше ста чоловік протягом тижня відвідувалися свята «Українська весна» у містах Познань, Гнезноз та Глобо. Пише пісні та вірші. Видала збірку поезій «Зорі в росах», в якій є цикл про кримські міста Ялту, Алупку та інші. Готується до друку друга. На виставці «Українська витинанка поєднала Поділля і Крим», відкритій недавно у ВІКЦ, демонструється вісімнадцять її витинанок, вирізаних за правилами симетрії з суцільних листків па-

ронного і курортного будівництва, викладаючи історію садово-паркового мистецтва.

— До зустрічі з Оксаною я не займалася витинанкою,

— розповіла В. Шитікова. — Працювала модельєром, створювала різні побутові речі, сумочки з оздобленням ручним об'ємним тисненням, плетінням, вишивкою, аплікацією. А техніка

вирізування дає можливість передати у виробах свою почуття, родинні зв'язки. Я долучилася до цього бренду української витинанки і чотири роки черпаю натхнення в культурі, витоки якої знаходяться в шкіряному одязі древніх скіфських племен.

У своїх декоративних композиціях «Вічні цінності», «Архітектурні мотиви», «Отчий дім», «Надія» та інших темі Вітчизни і духовності, кохання і сім'ї вона розробляє на основі національних традицій і фольклорних джерел різних народів Кримського півострова.

Наприклад, в одній з її нових робіт — панно «Радійте: людина народилася» — мати з дитиною в центрі композиції оточена, як оберегом, вінком з червоних маків та симетричними елементами земної і космічної символіки — сонця, птахів, листя дерев. Спокій немовляти обергають персонажі кримської міфології — грифони. А завер-

Валентина Шитікова

навчальні заняття в групі з восьми осіб у Сімферопольському центрі зайнятості і в ній з'явилися послідовники. Одна з них — Тетяна Лобченко разом з сином Олексієм в кінці березня цього року демонструвала свої вироби зі шкіри — аксесуари для одягу і картини на Міжнародному фестивалі моди в Парижі і стала його лауреатом, нагороджена дипломом I ступеня. Нині готується до поїздки в жовтні на аналогічний фестиваль у Москву.

Після вивчення витинальної техніки вирізування В. Шитікової декоративні композиції з цього виду матеріалу створила група студентів первого курсу Кримського інженерно-педагогічного університету під керівництвом викладача Віри Левицької. Сім із них демонструються на виставці.

Фольклорні мотиви експонатів музичними засобами органічно доповнili виступи учениць Сімферопольської гімназії № 1 — переможниці Кримського відбіркового конкурсу XIII Всеукраїнського фестивалю сучасної пісні та популярної музики «Червона рута» Анастасії Полетнєвої та його участниці Анастасії Цумпель. Вони виконали кілька українських народних пісень, записаних в експедиціях у різних регіонах України.

Мистецтво витинанки дає можливість кожному реалізувати себе у творчості завдяки різним видам підручних матеріалів, навіть їх клаптикам, і одночасно пізнавати світ, культуру народів на основі знаків і символів.

Валентина НАСТИНА
Foto Олекси
Носаненка

